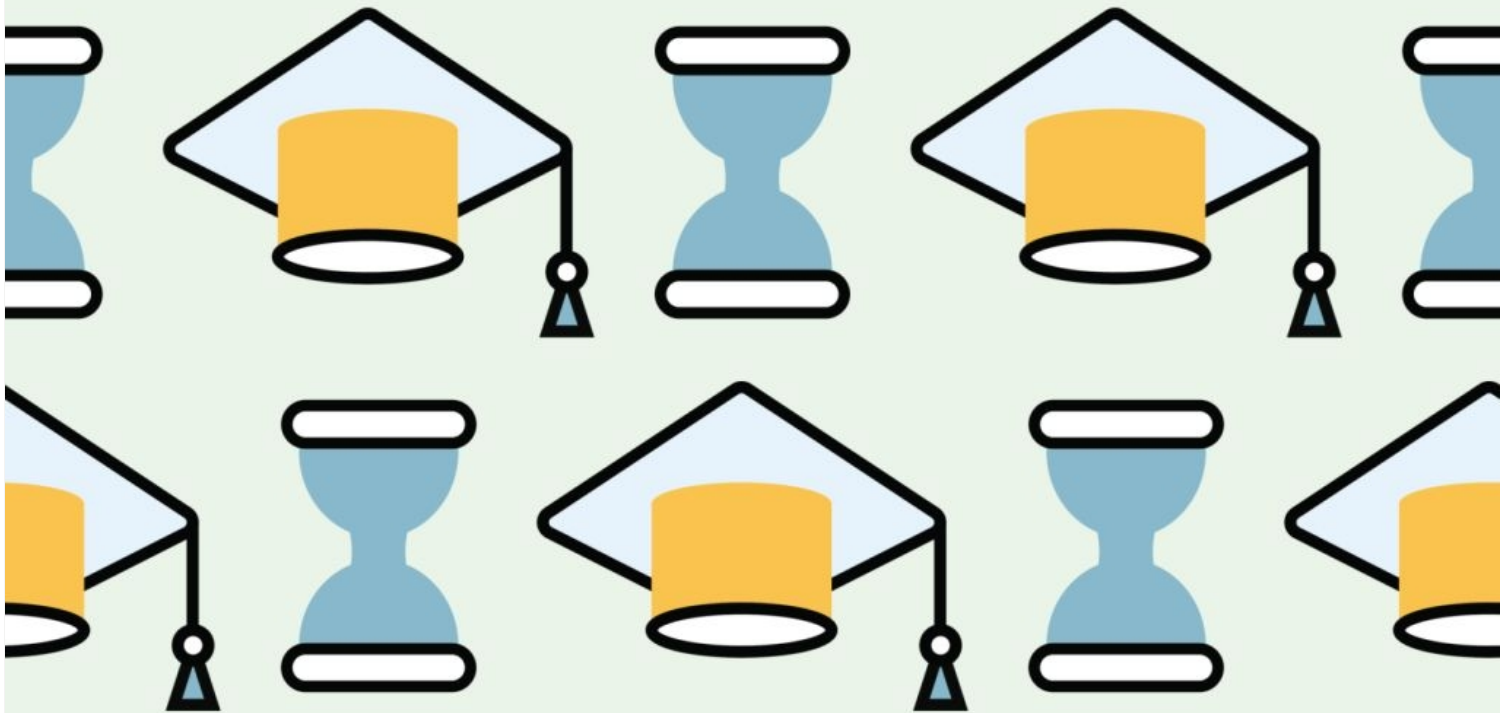

Kwantitatief onderzoek naar het effect van de perceptie van de student over integratie in de opleiding op het effect van mantelzorgtaken op het behalen van studentsucces

MANTELZORG EN HET STUDENTSUCCES

Marit Schreurs

Mantelzorg en het studentsucces

Kwantitatief onderzoek naar het effect van de perceptie van de student over integratie in de opleiding op het effect van mantelzorgtaken op het behalen van studentsucces

Utrecht, 26 juni 2020

Masterscriptie van Marit Schreurs

Studentnummer: 6599826

E-mail: m.c.m.schreurs@students.uu.nl

Masteropleiding: Sociology – Contemporary Social Problems

Scriptiebegeleider en eerste lezer: Jennifer Lohman MSc

Tweede lezer: dr. Anne Brons

Aantal woorden: 9350

Utrecht University

Universiteit Utrecht

Scriptiebegeleider: Jennifer Lohman MSc

ECIO

Stagebegeleider: dr. Karien Coppens

Woord vooraf

In het kader van de laatste fase van mijn masteropleiding *Sociology: Contemporary Social Problems* aan de Universiteit Utrecht ben ik mijn stage begonnen bij CINOP. Ondanks dat na een maand fysiek aanwezig zijn op kantoor COVID-19 in Nederland uitbrak, heb ik met plezier stagegelopen. Ik heb veel geleerd en ben dankbaar voor deze ervaring. In dezelfde periode ben ik gestart met mijn thesis ‘Mantelzorg en het studentsucces’. Dit document is het eindresultaat van mijn onderzoek. Ik wil CINOP bedanken dat de mogelijkheid is gegeven om bij hen stage te lopen en mijn thesis te schrijven. Een speciaal woord van dank gaat naar mijn stagebegeleider Karien Coppens voor haar begeleiding, feedback en support tijdens deze gehele periode. Ik heb dit elke keer als zeer prettig ervaren.

Daarnaast wil ik mijn scriptiebegeleider Jennifer Lohman bedanken voor haar inzet en kritische feedback. Het was leerzaam en het heeft mijn thesis naar een hoger niveau gebracht. Ook wil ik ResearchNED Nijmegen bedanken voor het openstellen van de dataset van de Studentenmonitor Hoger Onderwijs. Als laatste wil ik mijn klasgenoten van de ochtendmeeting bedanken. Dank voor de gezellige opstart van de dag, de mentale steun, het beantwoorden van alle vragen en het zijn van een fijne uitlaatklep.

Met het inleveren van deze thesis is ook een eind gekomen aan mijn studententijd. Het was een tijd waar ik met veel plezier op terugkijk. Het is tijd om met deze thesis het masterhoofdstuk af te sluiten, maar uitgeleerd ben ik zeker niet. Ik ben nieuwsgierig naar het werkende leven, waarin ook “een leven lang leren” mijn motto is.

Ik wens u veel leesplezier!

Marit Schreurs

26 juni 2020

Samenvatting

In de groeiende complexe samenleving wordt het onderwijs erkend als de sleutel tot succes. Tegelijkertijd groeit in deze samenleving de vraag naar informele zorg en zijn er studenten die hun studie moeten combineren met mantelzorgtaken. Mantelzorgers moeten tijd en energie steken in mantelzorgtaken en studietaken, wat het behalen van studentsucces moeilijker maakt. Wanneer ze hun *studiepunten* niet behalen en minder *studie-ervaringen* opdoen, kunnen zij minder *studentsucces* behalen.

Volgens het model van Tinto is het integreren in de opleiding voor eerstejaars voltijdsstudenten belangrijk in het behalen van het studentsucces. Hierbij is de perceptie van de student over deze integratie van belang en is integratie in dit onderzoek opgedeeld in twee dimensies; de tevredenheid over de organisatie van de opleiding en de tevredenheid over de actoren van de opleiding. Het doel van dit onderzoek is om inzichtelijk te maken welke invloed de perceptie van de student over de integratie in het eerste jaar van de voltijdsopleiding heeft op het effect van het hebben van mantelzorgtaken op het behalen van studentsucces.

In dit onderzoek is een klein negatief effect van het hebben van mantelzorgtaken op het behalen van studiepunten gevonden en is geen bewijs gevonden voor het effect van mantelzorgtaken op het opdoen van studie-ervaringen. Verder is in dit onderzoek geen modererend effect gevonden van de perceptie van de student over de integratie in de opleiding. Wel blijkt een klein positief effect aanwezig te zijn van de tevredenheid over de actoren op het behalen van studiepunten. Het vertrouwen in kans op slagen (controlevariabele) blijkt een medium effect te hebben op het behalen van studiepunten. Dit vertrouwen hangt sterker samen met het aantal behaalde studiepunten dan het wel of niet hebben van mantelzorgtaken.

Trefwoorden: studentsucces, studerende mantelzorger, integratie, studentperceptie, hoger onderwijs, eerstejaarsstudent, voltijdstudie

Inhoudsopgave

Woord vooraf	2
Samenvatting	3
1. Inleiding	5
1.1 De maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie	7
1.2 Het doel en de onderzoeksvragen	8
2. Theorie	9
2.1 Mantelzorgers en het studentsucces	9
2.2 Integratie	11
2.2.1 Dimensie 1: Tevredenheid over organisatie van de opleiding	12
2.2.2 Dimensie 2: Tevredenheid over de actoren van de opleiding	13
3. Methode	15
3.2 Operationalisering	16
3.2.1. Afhankelijke variabelen	16
3.2.2 Onafhankelijke variabele	17
3.2.3 Moderator	17
3.2.4 Controlevariabelen	18
3.3 Analytische strategie	19
3.4 Assumpties	20
4. Resultaten	21
4.1 Beschrijvende statistiek	21
4.2 Multivariate analyse van variantie hoofdeffect	23
4.3 Multivariate analyse van covariantie van het moderatie-effect	24
4.4 Het effect van controlevariabelen	25
5. Conclusie	28
5.1 Mantelzorgers en het studentsucces	28
5.2 Integratie in de opleiding van mantelzorgers	29
6. Discussie	29
7. Beleidsadvies	31
8. Referentielijst	33
Bijlage I: SPSS Syntax	42

1. Inleiding

In de groeiende complexe samenleving waarin steeds meer van de beroepsbevolking wordt gevraagd, wordt het onderwijs erkend als de sleutel tot succes (OECD, 2019). Het doel van het onderwijs in Nederland is om jongeren te begeleiden naar werk, volwaardig deel uit te laten maken van de samenleving en tot bloei te laten komen (Vogelzang, 2019). Wanneer studenten studiepunten behalen en profiteren van studie-ervaringen, wordt dit studentsucces genoemd (Kuh, Kinzie, Buckley, Bridges, Hayek, 2006; Thomas, 2012). Van het totale aantal studenten, heeft 7% mantelzorgtaken naast de studie (ResearchNED, 2017). De steeds ouder wordende populatie en groeiende kosten van langdurige zorg, leiden tot een groeiende vraag naar informele zorg in westerse landen (Colombo, Llena-Nozal, Mercier & Tjadens, 2011; van Groenou & de Boer, 2016; Verbakel, 2018). Door de transitie van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving in 2015, ligt er sinds de komst van de wet maatschappelijke ondersteuning ook in Nederland nadruk op hulp uit het sociale netwerk (Van Houten 2015, 8 december). Mantelzorgers geven onbetaalde zorg aan een hulpbehoevende uit de directe sociale omgeving (de Boer, Plaisier & de Klerk, 2019). Door deze veranderende en overheidskeuzes op het gebied van zorg, welzijn en educatie wordt er steeds vaker een beroep gedaan op jongvolwassenen.

Nederland streeft naar een onderwijssysteem dat zich niet alleen richt op het behalen van studiepunten, maar ook op het bevorderen van de persoonlijke en sociale ontwikkeling van de individuele student (Ministerie van OCW, 2019; OECD, 2019; van Heest, 2019, 3 december; Veldhuis, 2019, 4 december). Volgens het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap [OCW] (2019) moeten studenten het maximale uit hun studie kunnen halen, zodat ze uiteindelijk succesvol kunnen zijn op de arbeidsmarkt. Studenten kunnen profiteren van studie-ervaringen door betrokkenheid bij het studentenleven, zoals het doen van vrijwilligerswerk, bestuurswerk of betaalde arbeid (Astin, 1999; Khasanzyanova, 2017; Kuh et al., 2006). Deze betrokken houding leidt tot het succesvol kunnen afronden van een studie (Kahu, Nelson, Picton, 2017; Kuh, Kinzie, Schuh & Whitt, 2011; Tinto, 2012). Studentsucces wordt in dit onderzoek dus gedefinieerd als het behalen van academische doelen en het zijn van een actieve, betrokken student.

Het waarborgen van studentsucces is een veelzijdige uitdaging (Arthars, Dollinger, Vigentini, Liu, Kondo & King, 2019; Kuh et al., 2011). Een van de essentiële factoren voor het behalen van studentsucces, is het besteden van tijd aan studie (Fernex, Lim & de Vries, 2015). Wanneer studenten naast hun studie ook mantelzorgtaken hebben moet tijd en energie, verdeeld worden. Hierdoor is er in verhouding minder tijd voor studeren en is het behalen van

studentsucces moeilijker (Tinto, 2012). Daarnaast zou het geven van mantelzorg kunnen bijdragen aan de mentale druk die studenten in toenemende mate ervaren (Choi, 2018; Dopmeijer et al., 2018). Prestatiedruk, studiedruk, financiële druk, persoonlijke omstandigheden en het combineren van werk, studie- en sociaal leven worden door studenten vaak als factoren gezien die het studentsucces beïnvloeden (Dopmeijer et al., 2018; Noble, McGrath, Wyatt, Carbines & Robb, 2008). Het combineren van mantelzorgtaken en studeren maakt het voor voltijdsstudenten vooral lastig om te voldoen aan de eisen van de universiteit met betrekking tot aanwezigheidseisen, deadlines en andere verplichtingen (Becker & Sempik, 2019; Kettel, 2018; van den Eijnde & de Boer, 2020). Daarnaast kunnen studerende mantelzorgers minder participeren in activiteiten buiten de studie door tijdsgebrek of verplichtingen. De tijd die studerende mantelzorgers besteden aan mantelzorg, kan niet ingevuld worden met voltijd studeren of CV opbouwende studie-ervaringen. (Greene, Cohen, Siskowski & Toyinbo, 2017). Voor deeltijdstudenten speelt tijdmanagement een andere rol (MacCann, Fogarty & Roberts, 2012). Hierdoor focust dit onderzoek zich alleen op voltijdstudenten. Studentsucces is voor mantelzorgers in een voltijdstudie dus moeilijker te behalen en dit kan negatieve gevolgen hebben voor hun toekomst (Sarrico, 2017). Een doel van dit onderzoek is daarom om te onderzoeken wat het effect is van het hebben van mantelzorgtaken tijdens de voltijdstudie op het behalen van studentsucces.

Integratie

Wanneer studenten het gevoel hebben bij de onderwijsinstelling te horen, is de kans op slagen groter en zullen zij ook eerder actief betrokken zijn bij de instelling (Cooner, 2019; Kahu, Nelson & Picton, 2017; Thomas, 2012). Daarbij leidt dit gevoel tot het behalen van meer studentsucces (Hausmann, Schofield & Woods, 2007; O’Keeffe, 2013; Stebleton, Soria, Huesman & Torres, 2014; Tinto, 2012, 2017). Het model van Tinto (1993) is een veelgebruikt model die dit gevoel van erbij horen toepast in het hoger onderwijs. Het gevoel krijgen dat je als student onderdeel bent van de opleiding, is niet alleen de verantwoordelijkheid van de student. Een goede universiteit of hogeschool zorgt ervoor dat de integratie van studenten vanaf het eerste schooljaar gemaximaliseerd wordt (Kuh 2001; Tinto, 2012; Quaye, Harper & Pendakur, 2019). De onderwijsinstelling is verantwoordelijk voor het creëren van een omgeving die het mogelijk maakt om te leren en participeren (Krause & Coates, 2008; Tinto, 2012). Het gaat hierbij niet over het erbij horen als feitelijk gegeven, maar over de perceptie van de studenten en de tevredenheid die zij hebben over deze integratie (Strayhorn, 2012; Tinto, 2017). De perceptie van de student over de integratie in de opleiding heeft een diepgaande

invloed op het gevoel van verbondenheid van de student en het gedrag van de student in de omgeving (Bean, 1983; Krause & Coates, 2008; Peterson, 2020). Dit onderzoek focust zich daarom op het effect van de perceptie van de student over de integratie in de opleiding op het studentsucces van mantelzorgers.

Vooraf voor eerstejaarsstudenten is het belangrijk om te integreren (Schaeper, 2020). Volgens het model van Tinto (1993) moeten studenten in hun eerste jaar afstand doen van hun familie en vrienden, zodat ze kunnen leren omgaan met de waarden en normen van de nieuwe school. Echter blijken sommige studenten juist energie te halen uit het contact met hun familie en heeft dit contact juist een positief effect op hun studentsucces (Hurtado & Carter, 1996; Vela, Lenz, Sparrow, Gonzale & Hinojosa, 2015; Zalaquett, 2006). Hierdoor is het doel van dit onderzoek om het effect van de perceptie van de student op integratie in de opleiding op het studentsucces van studerende mantelzorgers in het eerste jaar van hun voltijdstudie te onderzoeken. Wanneer in dit onderzoek over studenten wordt gesproken, worden eerstejaars voltijdstudenten bedoeld.

1.1 De maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie

Dit onderzoek richt zich op het maatschappelijke probleem dat het voor studerende mantelzorgers moeilijker is om het studentsucces te behalen. De verwachting is dat het aantal mantelzorgers nog meer zal stijgen de komende jaren door ontwikkelingen zoals vergrijzing en het langer thuis blijven wonen (de Bruin, van Kerkhof, Hulshof, van der Maaden, & Popper, 2018). Wanneer het studentsucces niet behaald wordt en studenten voortijdig het onderwijs verlaten, kan dat verlies van potentieel van het individu betekenen (Millea, Wills, Elder & Molina, 2018). Daarnaast heeft het een negatieve invloed op de toekomst van het individu, waardoor het ook leidt tot ongelijke kansen tussen mantelzorgers en niet-mantelzorgers in de maatschappij (Sarrico, 2017). Door middel van de uitkomsten van dit onderzoek, kunnen suggesties gedaan worden ten aanzien van het beleid om ervoor te zorgen dat het studentsucces ook voor studerende mantelzorgers op het hoger onderwijs meer behaald kan worden. Deze suggesties voor beleid kunnen ervoor zorgen dat het maatschappelijke probleem verkleind wordt.

Daarnaast is veel onderzoek naar studenten met mantelzorgtaken op kleine schaal uitgevoerd en van beschrijvende aard (Joseph, Sempik, Leu & Becker, 2019). Kwantitatief onderzoek is daarom nodig om het effect van mantelzorgtaken op het studentsucces te onderzoeken. Het begrijpen van de factoren die het studentsucces van mantelzorgers beïnvloeden kan universiteiten en hogescholen helpen in het ontwikkelen van het juiste beleid

(Millea, Wills, Elder & Monata, 2018). Aan de hand van het model van Tinto (1993) wordt onderzocht wat het effect van integratie is op het effect van mantelzorgtaken op het studentsucces. Het is duidelijk dat het integreren binnen de opleiding belangrijk is voor studenten om studentsucces te behalen (Tinto, 1993 2012; Trolan, Jach, Hanson & Pascarella, 2016), maar voor zover bekend is geen onderzoek gedaan naar het effect dat integratie heeft op het studentsucces van mantelzorgers. Met dit onderzoek wordt geprobeerd deze kenniskloof te vullen. Onderwijsinstellingen spelen een belangrijke rol in het ondersteunen van studerende mantelzorgers (van Tienen, de Roos & de Boer, 2019). Door integratie als modererende factor te onderzoeken, leent dit onderzoek zich voor beleidsadvies. Wanneer het effect van deze modererende factor gevonden wordt, is deze conditie van belang voor het studentsucces en kunnen hogescholen en universiteiten op deze conditie beleid maken om mantelzorgers te ondersteunen.

1.2 Het doel en de onderzoeksvragen

Het doel van dit onderzoek is om inzichtelijk te maken welke invloed de perceptie van de student op de integratie in het eerste jaar van de voltijdsopleiding, heeft op het effect van het hebben van mantelzorgtaken op het behalen van het studentsucces.

De onderzoeksvragen van dit onderzoek luiden:

1. *Wat is het effect van het hebben van mantelzorgtaken tijdens het eerste jaar van de studie op het behalen van studentsucces?*
2. *Hoe wordt het effect van het hebben van mantelzorgtaken tijdens het eerste jaar van de studie op het behalen van studentsucces gemodereerd door de perceptie van de student over de integratie in de opleiding?*
3. *Hoe kan het beleid van hogescholen en universiteiten inclusiever gemaakt worden om studerende mantelzorgers te ondersteunen?*

2. Theorie

Het model van Tinto (1993) wordt gebruikt als basis voor dit onderzoek. Met een kritische blik wordt naar deze theorie gekeken en wordt deze toegepast op het onderwerp. Allereerst wordt de relatie tussen het hebben van mantelzorgtaken tijdens de studie en het studentsucces beargumenteerd. Daarna wordt de invloed van de perceptie van de student over de integratie in de opleiding uitgelegd. Dit leidt tot specifieke verwachtingen die worden gedefinieerd als de hypothesen van dit onderzoek.

2.1 Mantelzorgers en het studentsucces

De tijd die studenten besteden aan schoolactiviteiten is belangrijk in het behalen van studentsucces (Astin, 1999; Fernex, Lim & DeVries, 2015). Het studentsucces gaat in dit onderzoek over het behalen van studiepunten en profiteren van studie ervaringen. Wanneer er ook andere verantwoordelijkheden in het leven van de student bijkomen, is het moeilijker om ervoor te zorgen dat beide verantwoordelijkheden succesvol verlopen (Tinto, 2017). Wanneer tijd besteed wordt aan het een, kan dat niet meer besteed worden aan het ander (Rhodes & Blanchard, 2011). De keuzes die een student maakt in tijdtoewijzing hangen af van verschillende gebeurtenissen in het leven van de student (Fernex, Lim & DeVries, 2015).

Volgens het rationele keuzemodel (Becker, 1965) is de student in staat om de voordelen en nadelen van acties of keuzes te begrijpen en te beoordelen (Al-Janabi, Carmicheal, Oyeboode, 2017). De tijdtoewijzing van de student is volgens dit model ingewikkeld, omdat de student een compromis moet maken tussen activiteiten die bijdragen aan de toekomst en het behalen van doelen en activiteiten die bijdragen aan kwaliteit van leven in het heden (Fernex, Lim & DeVries, 2015; Tinto, 1975). Gezien budget en tijdsdruk zal de student opzoek gaan naar de hoogst mogelijke tevredenheid om voldoening in het leven te behalen (Fernex, Lim & DeVries, 2015). De voldoening die studenten halen uit het geven van mantelzorg draagt bij aan de kwaliteit van leven in het heden en staat tegenover de studie-ervaringen die bijdragen aan hun toekomst (Brouwer, Van Exel, Van Den Berg, Van Den Bos & Koopmanschap, 2005).

Sociologen bekritisieren het rationele keuzemodel als onrealistisch, omdat de invloed van de sociale context hier niet in wordt meegenomen (Hechter & Kanazawa, 1997). De sociale normen, die binnen deze sociale context gelden, beïnvloedt de overtuigingen, voorkeuren en mogelijkheden van de student (Popper, 2002). Daarnaast is een persoon tevreden met een goede uitkomst en niet opzoek naar een hoogst mogelijke tevredenheid (Macy & Flache, 2009). Het aannemen van de mantelzorgtaken is volgens deze beredenering gebonden aan de sociale normen (Al-Janabi et al. 2017; Della Guista & Jewell, 2015). Mantelzorgers nemen de taken

op zich, omdat ze zich verplicht voelen om als verzorger op te treden wanneer een familielid ziek wordt. Voor studenten met mantelzorgtaken betekent dit, dat er minder tijd besteed kan worden aan studie-ervaringen.

Wanneer mantelzorgers de mantelzorgtaak zien als een verplichting, heeft dit ook een effect op hun welzijn (Al-Janabi et al., 2017). Het zorgt voor grotere emotionele stress, fysieke belasting en negatieve gezondheidseffecten dan wanneer het wel een vrijwillige keuze is (Schulz et al, 2012). Het is moeilijker om energie op te brengen en je volledig in te zetten tijdens je studie als de mantelzorgtaken niet zomaar van je af te schuiven zijn (Choi, 2018; Dopmeijer et al., 2018). De mentale en fysieke energie van de studerende mantelzorger moet verdeeld worden tussen verantwoordelijkheden. Hierdoor hebben zij meer moeite met het voldoen aan de eisen van de universiteit of hogeschool (Becker & Sempik, 2019; Kettel, 2018; Van den Eijnde & de Boer, 2020). Het hebben van mantelzorgtaken naast de studie kan betekenen dat de student vaker te laat komt, afwezig is, het huiswerk niet tijdig afrondt of afwezig is bij tentamens door onvoorspelbaarheid van mantelzorgtaken, wat weer een negatieve invloed heeft op het behalen van studiepunten (NIACE, 2013; Van den Eijnde & de Boer, 2020). Het hebben van mantelzorgtaken heeft hierdoor naast studie-ervaringen ook een negatieve invloed op het behalen van studiepunten.

Wanneer studerende mantelzorgers hun studiepunten niet behalen en minder studie-ervaringen opdoen, kunnen zij minder studentsucces behalen. Het behalen van studentsucces is voor hen dus moeilijker dan voor studenten zonder deze mantelzorgtaken. De eerste hypothese [H1] die hieruit volgt is: *Studenten die naast hun studie mantelzorg verlenen, behalen minder studentsucces dan studenten die geen mantelzorg verlenen.*

Figuur 1. Het conceptuele model van hypothese 1

2.2 Integratie

Wat overeenkomt in alle perspectieven die naar het studentsucces kijken, is dat leren een sociaal proces is (Baker & Griffin, 2010; Wentzel, 2016). Emile Durkheim (1858 – 1917) was een van de eerste sociologen die het belang van het sociale systeem rondom een individu benadrukt (Watson, 2017). In zijn meest bekende werk *'suicide'* verklaart Durkheim dat het aantal succesvolle zelfmoordpogingen daalt, naarmate meer sociale solidariteit in een samenleving aanwezig is. Tinto (1993) past deze verklaring toe in zijn werk omtrent studentenuitval in het hoger onderwijs. Dit is nog steeds het meest gebruikte model onder de verschillende benaderingen aangaande studentenuitval (Kolster & Kaiser, 2016). Volgens hem begint iedere student het hoger onderwijs met eigen achtergrondkenmerken, zoals familieachtergrond, onderwijservaringen en vaardigheden. Het voornaamste argument voor studie-uitval in Tinto's model (1993) is dat studenten niet kunnen integreren in het sociale en academische systeem van het hoger onderwijs wanneer studenten hun eigen achtergrondkenmerken niet kunnen loslaten (Baker & Robnett, 2012; Cooner, 2019; Tinto, 1993).

In het hoger onderwijs wordt integratie van studenten bepaald door het kunnen aansluiten bij de normen van de universiteit of hogeschool (Tinto, 2017; Trolan, Jach, Hanson & Pascarella, 2016). Integratie wordt in dit onderzoek benaderd als een complex concept met meerdere dimensies. Zowel de academische dimensie; aansluiten bij de organisatie van de opleiding (Kolster & Kaiser, 2016). Als de sociale dimensie: het opbouwen van relaties met de actoren op de opleiding (Kolster & Kaiser, 2016; Kuh et al., 2006). Volgens Tinto kan de integratie van de student alleen succesvol verlopen wanneer de student zich kan distantiëren van zijn of haar familie en vrienden, zodat de student zich kan binden aan de normen binnen de universiteit of hogeschool (Cooner, 2019; Tinto, 1993). Vanaf de overgang van middelbare school naar het hoger onderwijs wordt contact met medestudenten en leerkrachten belangrijker dan contact ouders en eerdere klasgenoten (Brouwer, Jansen, Flache & Hofman, 2016; Tinto, 1993). Voor mantelzorgers is het distantiëren niet altijd mogelijk, wanneer ze in de thuisomgeving ook mantelzorgtaken hebben. Door de tijd en energie die studerende mantelzorgers in een dubbele verantwoordelijkheid moeten steken, kunnen zij namelijk niet overal aanwezig zijn. Wanneer studerende mantelzorgers niet altijd op school aanwezig kunnen zijn door andere verantwoordelijkheden, is het voor hen moeilijker om te integreren.

In dit onderzoek gaat integreren niet over de dimensies als feitelijk gezien, maar over de perceptie van de student op de integratie binnen deze dimensies (Strayhorn, 2012; Tinto, 2017). De ervaringen van de studenten met betrekking tot integratie hangen af van de tevredenheid die de studenten hebben over de opleiding en de mate waarin ze betrokken worden

bij de opleiding (Lenning, Beal and Sauer, 1980; Kuh, 2001; Quaye et al, 2019). De mate van integratie van mantelzorgers hangt dus af van de tevredenheid van de student over de verschillende dimensies (Beekhoven, de Jong & van Hout, 2002). Om deze reden wordt in dit onderzoek een onderscheid gemaakt tussen de tevredenheid over de actoren van de opleiding en de tevredenheid over de organisatie van integratie door de opleiding.

2.2.1 Dimensie 1: Tevredenheid over organisatie van de opleiding

Het eerste onderdeel waar de mate van integratie van afhangt is de tevredenheid over de organisatie van de opleiding. Vanaf het moment van aanmelding van de student, is het van belang dat een universiteit of hogeschool ervoor zorgt dat de integratie van alle studenten gemaximaliseerd wordt (Tinto, 2012). Dit onderzoek focust op deze organisatorische kant van de opleiding. De opleiding heeft een rol in het creëren van een omgeving die het mogelijk maakt om te leren en participeren (Krause & Coates, 2008). In deze omgeving is het belangrijk dat de student informatie over de opleiding beschikt, een fijne sfeer ervaart en bij verbeteringen van het onderwijs wordt betrokken. Dit zijn dan ook de belangrijkste factoren waar de student tevredenheid over moet ervaren om tevreden te zijn over deze dimensie.

Het bieden van duidelijkheid vanuit de opleiding, zorgt ervoor dat de student verwachtingen van de opleiding kan bijschaven aan deze informatie vanuit de opleiding (Bean, 1983; Tinto, 2012). De tevredenheid van de student hangt af van deze verwachtingen van de student (Petrovsky, Mok & León-Cázares, 2017). Onzekerheden over wat studenten kunnen verwachten ontstaan veelal door een tekort aan informatie. De primaire functie van het uitwisselen van informatie is dan ook het verminderen van die onduidelijkheden (Dillon & Swann, 1997). Voor de studerende mantelzorger geldt daarom, dat er minder onduidelijkheden zijn en ze tevredener zijn over de organisatie, wanneer ze meer informatie krijgen vanuit de opleiding.

Een andere manier van meer duidelijkheid scheppen is door de student ook te betrekken bij de interne processen van de opleiding. De deelname van studenten bij het verbeteren van de opleiding, blijkt de betrokkenheid van de student bij het onderwijs te vergroten (Koertering & Braziel, 1999; Ruck, Welch & Menara, 2017). Het is van belang dat de opleiding de behoeften van de studenten weet, zodat de interne structuur hierop aangepast kan worden (Quaye et al, 2019). Vooral voor de studerende mantelzorger is dit belangrijk, omdat zij door deze mantelzorgtaken mogelijk andere behoeften hebben dan niet-mantelzorgers (Van den Eijnde & de Boer, 2020). Tevredenheid over voldoende mogelijkheid voor het geven van een mening, zorgt ook voor meer tevredenheid over de organisatie (Ruck, Welch & Menara, 2017). De

studerende mantelzorger zal dus tevredener zijn over de opleiding wanneer ze meer betrokken worden bij het verbeteren van de opleiding.

Als laatste is het van belang dat de student zich thuis kan voelen op de opleiding. Dit gevoel van thuis voelen is een onderliggend mechanisme van integratie waar de opleiding invloed op kan uitoefenen (Meeuwisse, Severiens & Born, 2010). Wanneer de student namelijk een plezierige sfeer ervaart binnen de opleiding, zorgt dit ervoor dat de student zich thuis kan voelen en meer gemotiveerd is om te participeren (Chen & Stotlar, 2012; Lantela, Lantela, & Hammine, 2017; Marchant, Paulson, & Rothlisberg, 2001). De tevredenheid van de student over de sfeer binnen de opleiding heeft daardoor invloed op de tevredenheid van de student over de organisatie.

Om deze reden wordt in dit onderzoek in Hypothese 2a verwacht dat: *Studenten die naast hun studie mantelzorg verlenen, behalen minder studentsucces dan studenten die geen mantelzorg verlenen en dit effect wordt minder sterk wanneer studenten tevredener zijn over de organisatie van de opleiding.*

2.2.2 Dimensie 2: Tevredenheid over de actoren van de opleiding

De tweede dimensie heeft betrekking op de actoren binnen het hoger onderwijs. De docenten, de medestudenten en faculteitsmedewerkers hebben een invloed op het integreren van studenten.

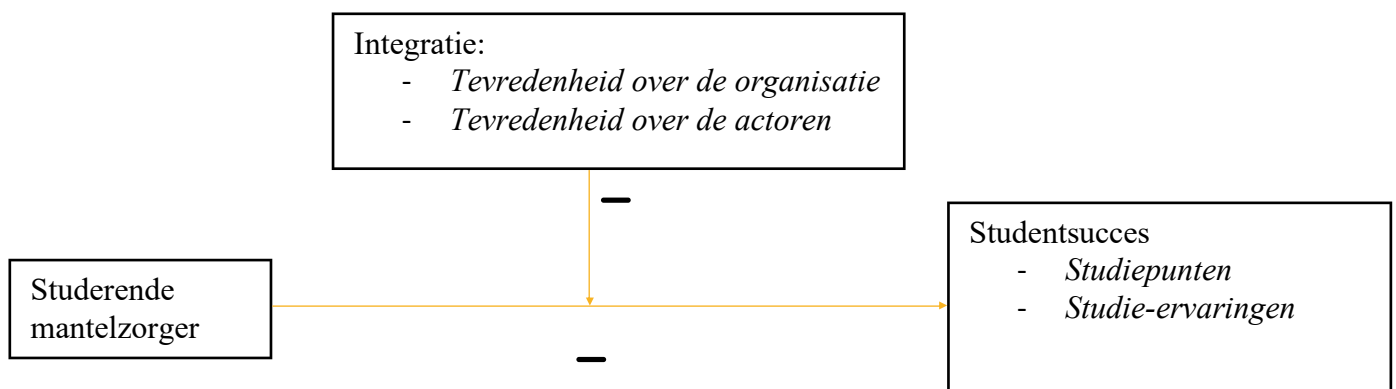
Wanneer studenten steun ervaren van docenten, zijn hun schoolprestaties van studenten significant beter (Reason, Terenzini & Domingo, 2006) en laten studenten meer betrokkenheid zien in het onderwijs (Klem & Connell, 2004; Parson & Taylor, 2011, Ryan & Shin, 2011). Motivatie is een belangrijk onderliggend mechanisme waar de docenten invloed op hebben (Wentzel, 2016; Wigfield, Eccles, Fredricks & Simpkins, 2015). Een docent-student relatie waar de student tevreden over is, zorgt voor een omgeving waar studenten zich veilig voelen en gemotiveerd worden om te participeren (van Uden, 2010; Wentzel, 2016; Wigfield, Eccles, Fredericks & Simpinks, 2015). Zonder motivatie zullen studenten niet de moeite willen doen om vol te houden en is het onwaarschijnlijk dat ze doorzetten wanneer ze uitdagingen tegenkomen (Tinto, 2017).

In deze omgeving van de klas zijn naast docenten ook medestudenten belangrijk. Positieve studentenrelaties kunnen voor meer gevoel van veiligheid zorgen en kunnen de bereidheid en motivatie om te participeren in de klas stimuleren (Brouwer et al, 2016; Wentzel, 2016). Als de student tevreden is over de houding van de medestudenten, is het een houding die andere studenten stimuleert om te participeren in de klas. Hierdoor kan de tevredenheid

over de docent en de medestudent invloed hebben op het integreren van studerende mantelzorgers.

Buiten het klaslokaal zijn het de faculteitsmedewerkers waar studenten interactie mee hebben, die invloed hebben op integratie (Tinto, 2012). Zo zijn er op hogescholen en universiteiten ook studiebegeleiders en de studentenadministratie die contact hebben met de studenten en invloed kunnen uitoefenen op de student. In het bijzonder hebben de positieve interacties met de faculteit een effect op het gevoel van waardering van de student (Barnett, 2011). Studiebegeleiders hebben een rol om studenten te begeleiden in hun studie en steun te bieden waar nodig om ervoor te zorgen dat de studenten op schema blijven (Louis & Freeman, 2018). Wanneer het voor mantelzorgers moeilijker is om het studentsucces te behalen, zullen zij eerder met studiebegeleiders in contact komen om weer terug op schema te komen. De steun die de mantelzorger kan krijgen vanuit studiebegeleiders, overwint een gevoel van isolement en terugtrekken, omdat het toestemming geeft om zich thuis te voelen in de omgeving van het hoger onderwijs (O’Keeffe, 2013). Wanneer studenten tevreden zijn over de studiebegeleiding en de studentadministratie, draagt dit bij aan de integratie op de universiteit en hogeschool. Zonder deze contacten binnen de opleiding is het moeilijker voor een student om te kunnen integreren (Severiens & Schmidt, 2009).

Om deze reden wordt in dit onderzoek in Hypothese 2b verwacht: *Studenten die naast hun studie mantelzorg verlenen, behalen minder studentsucces dan studenten die geen mantelzorg verlenen en dit effect wordt minder sterk wanneer studenten tevredener zijn over de actoren van de opleiding.*

Figuur 2. Het conceptuele model van hypothese 2a en 2b

3. Methode

Om de hypothesen van dit kwantitatieve onderzoek te kunnen testen en de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, werd de dataset van de Studentenmonitor Hoger Onderwijs gebruikt. Deze enquête wordt jaarlijks in mei/juni uitgezet onder studenten in het hoger onderwijs door ResearchNED Nijmegen in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (ResearchNED, 2018). Door middel van de enquête wordt de stand van zaken in het hoger onderwijs vanuit het perspectief van de student in beeld gebracht en gehouden (Van den Broek & Brink, 2015). Deze dataset is verkregen via DANS, nadat ResearchNED hier toestemming voor gegeven heeft. Ten alle tijden is zorgvuldig omgegaan met de dataset.

De enquête wordt sinds 2001 ingevuld. Voor dit onderzoek is de studentenmonitor 2018 gebruikt. Via mailadressen van aangeschreven studenten via Dienst Uitvoering Onderwijs [DUO] zijn 190.412 studenten benaderd (ResearchNED, 2018). Deze gestratificeerde steekproef is 25% van de populatie, het totale aantal aangeschreven studenten bij DUO (DUO, 2019). Hierna hebben de studenten zes weken de tijd om de enquête in te vullen. In totaal zijn 28.045 studenten aan de enquête begonnen, wat duidt op een bruto respons van 15%. Door de lengte van de enquête en de invulduur van minimaal drie kwartier, die in de uitnodigingsmail is gecommuniceerd, zijn veel enquêtes niet afgemaakt. Dit heeft tot een netto respons van 10% geleid. Na het opschonen van de bruikbare enquêtes zijn 18.689 respondenten overgebleven, want alleen studenten die in het hoger onderwijs studeren, in het buitenland studeren of tijdelijk gestopt zijn maar nog wel ingeschreven staan, zijn meegenomen (ResearchNED, 2018). Door de grootte van de steekproef, is deze dataset representatief voor de gehele Nederlandse studentenpopulatie. Dit draagt bij aan de betrouwbaarheid van de uitspraken van dit onderzoek (van den Broek & Brink, 2015). De data is volledig geanonimiseerd en is hierdoor niet terug te herleiden naar specifieke personen. Sinds 2016 bevat de Studentenmonitor Hoger Onderwijs een vraag over het hebben van mantelzorgtaken, hierdoor is het mogelijk om deze doelgroep te onderzoeken.

Zoals in de inleiding benoemd, worden in dit onderzoek alleen eerstejaars voltijdstudenten onderzocht. Daarnaast worden studenten die een missende waarde hebben geëxcludeerd. De missende waarden per variabele worden in hoofdstuk 3.2 verder toegelicht. Na deze selectie blijven 2.825 respondenten over. De respondenten die een missende waarde hebben, worden per variabele in de operationalisering verder gespecificeerd. Van deze eerstejaars voltijdstudenten doet 26% een hbo-opleiding en 74% een wo-opleiding. 54% is begonnen aan de bacheloropleiding en 46% de masteropleiding. Verder zijn de vrouwen oververtegenwoordigd met 62% vanwege een grotere responsbereidheid, ten opzichte van 38%

mannen. De leeftijd van de respondenten ligt tussen 17 en 49, waarvan 97% tussen de 17 en 30 jaar oud is. Het aantal studerende mantelzorgers ($n = 151$) onder de eerstejaars voltijdsstudenten is 5%, hiervan is 70% vrouw en 30% man.

3.2 Operationalisering

3.2.1. Afhankelijke variabelen

Studentsucces

Het studentsucces is de afhankelijke variabele in dit onderzoek. Deze variabele is multidimensionaal en bestaat uit twee onderdelen: het behalen van studiepunten en de tijd die studenten besteden aan studie-ervaringen.

Studiepunten - Het behalen van studiepunten is een samengestelde variabele op rationiveau. De variabele is gemaakt door twee vragen van elkaar af te trekken. Deze methode wordt gebruikt door ResearchNED bij het vergelijken van studievoortgang (Van den Broek et al., 2018). De vraag ‘hoeveel studiepunten heb je behaald voor je huidige master/bachelor’ was onderverdeeld in subvragen. De subvraag ‘in totaal heb ik voor mijn huidige bachelor/master behaald:’ en de subvraag ‘Als ik tot dusver dit studiejaar al mijn vakken zou hebben gehaald dan had ik voor mijn huidige bachelor/master behaald:’ zijn gebruikt. Wanneer het aantal behaalde studiepunten van het aantal mogelijke studiepunten afgetrokken wordt, ontstaat een variabele die aangeeft hoeveel studiepunten de student nog mist. Op deze schaal betekent ‘0’ dat de student alles gehaald heeft. Het getal boven de 0 geeft aan hoeveel studiepunten de student mist. Wanneer de student één van de twee vragen niet beantwoordt, is dit een missende waarde. Daarna werd gecontroleerd op uitschieters en zijn de respondenten gecodeerd als missende waarde wanneer de Z-score groter is dan drie standaarddeviaties van het gemiddelde is (Field, 2018). 170 eerstejaars voltijdsstudenten hebben een missende waarde op de variabele studiepunten.

Studie-ervaringen - Tijd die studenten besteden aan studie-ervaringen is ook een samengestelde variabele op rationiveau. De items die samengevoegd worden, zijn tijdsbesteding aan bestuursorgaan, bestuurswerk, vrijwilligerswerk, betaald werk, zelfstudie en contacturen. In de vragenlijst hebben de respondenten hun tijd in uren en/of minuten aangegeven, waardoor eerst alle antwoorden teruggebracht zijn naar tijd in uren. Daarna zijn alle antwoorden per item bij elkaar opgeteld en ontstond een totaalscore die studenten besteden aan studie-ervaringen per week in uren. De antwoorden op deze variabele laten zien dat sommige studenten het moeilijk vonden om een tijdsindicatie te geven. De scores van sommige

studenten zijn dermate hoog, dat ze meer tijd besteden aan studie-ervaringen per week dan mogelijk is. Wanneer de Z-score op de variabele hoger is dan drie standaarddeviaties van het gemiddelde zijn de respondenten opgegeven al missende waarde (Field, 2018). 233 eerstejaars voltijdstudenten hebben een missende waarde op de variabele tijdsbesteding.

3.2.2 Onafhankelijke variabele

Mantelzorg

Mantelzorg is de onafhankelijke variabele in dit onderzoek. De vraag die in de enquête correspondeert met dit concept is: ‘Heb je (mantel)zorgtaken voor ouders, familie en/of vrienden, anders dan voor eventuele kinderen?’. De respondenten konden deze vraag beantwoorden met ‘ja’ (1) of ‘nee’ (2). In deze vragenlijst is geen onderscheidt gemaakt in de hoeveelheid tijd dat wordt besteed aan mantelzorgtaken en is niet gespecificeerd wat mantelzorg inhoudt.

3.2.3 Moderator

Integratie

De moderator in dit onderzoek is de tevredenheid van studenten over de integratie in de opleiding en is een samengestelde variabele. Dit concept bestaat uit twee verschillende dimensies: tevredenheid over de organisatie van de opleiding en tevredenheid over de actoren van de opleiding. Om te kunnen meten hoe de verschillende dimensies los van elkaar invloed hebben op het hoofdeffect, worden de dimensies gemeten met twee verschillende variabelen.

De eerste dimensie ‘de tevredenheid over de organisatie’ bestaat uit drie verschillende vragen. De mate van tevredenheid over ‘de informatie vanuit de opleiding’, ‘de algemene sfeer’ en de ‘betrokkenheid bij verbetering van de opleiding’. De vragen bestaan uit vijf antwoordcategorieën op een Likertschaal van ‘zeer ontevreden’ (1) tot ‘zeer tevreden’ (5). De drie vragen zijn samengevoegd tot één schaal die het gemiddelde van deze items weergeeft. Hoe hoger de score, hoe tevredener de student is over de organisatie van de opleiding. De variabele heeft 214 missende waarden, omdat de respondent alleen wordt meegenomen wanneer op alle vragen een antwoord gegeven is.

Voor de tweede dimensie ‘tevredenheid over de actoren’ worden zes verschillende vragen meegenomen. De mate van tevredenheid over ‘docenten’, ‘studiebegeleiding’, ‘houding studentenadministratie jegens studenten’, ‘houding docenten jegens studenten’, ‘houding medestudenten en ‘studiehouding medestudenten’. Ook hier is de antwoordcategorie een Likertschaal van ‘zeer ontevreden (1) tot ‘zeer tevreden’ (5). De zes vragen zijn samengevoegd

tot één schaal die het gemiddelde van deze items weergeeft. Deze variabele heeft 764 missende waarden, omdat de respondent alleen wordt meegenomen wanneer op alle vragen een antwoord gegeven is.

Om te controleren of de items die gebruikt worden voor de variabelen genoeg correleren, is een betrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd. De score van de Cronbach's Alfa toont of de verschillende items genoeg correleren en onder hetzelfde concept geschaald kunnen worden (Field, 2018). De Cronbach's Alfa van tevredenheid over de organisatie is .66 en van tevredenheid over de actoren is .77. De schaal is betrouwbaar genoeg wanneer de Cronbach's Alfa hoger is dan .70 en lager is dan .90. De schaal van tevredenheid over de organisatie valt hier net onder, maar is nog steeds een acceptabele score (Taber, 2018).

3.2.4 Controlevariabelen

Geslacht - Uit cijfers blijkt dat vrouwen vaker mantelzorg verlenen dan mannen (de Boer, 2017). De groep vrouwen is oververtegenwoordigd in deze dataset, waardoor een scheve vergelijking mogelijk is. Het geslacht van de respondent wordt uitgevraagd door de vraag: 'Ben je een man of een vrouw?'. De antwoordopties zijn man (1) en vrouw (2).

Leeftijd - Leeftijd kan invloed hebben op de ontwikkelingen en het indelen van het leven van de student. Oudere studenten maken vaak andere beslissingen en zijn niet per se op zoek naar het gevoel van thuishoren op een instelling (Wyatt, 2011). De variabele leeftijd is samengesteld door het geboortejaar van de studenten af te trekken van het jaar dat de enquête is afgenomen.

Jaar van inschrijven - Wanneer de student voor langere tijd ingeschreven staat in de opleiding en nog steeds vakken volgt in het eerste jaar van de opleiding, betekent dit dat de student al een achterstand heeft opgelopen. Om deze reden wordt deze variabele als controlevariabele toegevoegd in de analyse. Het jaar van inschrijven wordt uitgevraagd door de vraag: 'In welk jaar stond je voor het eerst voor je huidige opleiding ingeschreven?'.

Opleidingsniveau van ouders – Dit achtergrondkenmerk van de student heeft invloed op het studentsucces en wordt daarom meegenomen in het onderzoek (Tinto, 1993). De hoogste van het opleidingsniveau van de ouders heeft een positieve invloed op de schoolprestaties van de student (Benner, Boyle & Sadler, 2016; Björklund & Salvanes, 2011; Tolsma & Wolbers, 2010). Het humaan kapitaal dat ouders hebben opgebouwd wordt overgebracht op hun kinderen en studenten met hoger opgeleide ouders investeren meer in scholing (Björklund & Salvanes, 2011). Hierdoor is er een effect van het opleidingsniveau van ouders op het studentsucces. De opleidingsachtergrond van de vader en moeder wordt gemeten door de vraag 'Wat is de hoogste

opleiding die je ouders of verzorgers hebben?'. De antwoordmogelijkheden die de studenten hebben lopen van 'alleen lager onderwijs' (1) tot gepromoveerd (10). De antwoorden weet niet (15) en n.v.t (14) worden opgegeven als missende waarden. De opleidingsachtergrond van de vader en moeder correleren significant met elkaar ($r = .55, p < .01$), maar de score is niet dermate hoog dat één van de twee variabelen gekozen kan worden. Daarom is ervoor gekozen om een nieuwe variabele te maken waarin het hoogste opleidingsniveau van één ouder wordt meegenomen. Alleen wanneer een missende waarde gescoord is op beide variabelen, krijgt de respondent een missende waarde op de nieuwe variabele. Deze variabele heeft 112 missende waarden.

Kans op slagen – Volgens Tinto (1993) heeft dit individuele kenmerk grote invloed op het studentsucces. Wanneer een student het vertrouwen in zichzelf heeft om een bepaald doel te behalen, heeft dit een positief effect op de acties die de student onderneemt en de uiteindelijke kans op slagen (Bandura, 1986; Wentzel, 2017). Het zelfvertrouwen wordt niet onderzocht in dit onderzoek, maar heeft dus wel invloed op het studentsucces. Hoe meer zelfvertrouwen een student heeft en dus verwacht dat hij/zij de opleiding zal behalen, hoe beter het studentsucces behaalt kan worden (Tinto, 2012). De variabele wordt gemeten door middel van de vraag 'Hoeveel procent kans geef je jezelf het einddiploma van je te behalen?'. De gegeven antwoordmogelijkheden lopen van 0% kans (1) tot 100% kans (11). Deze variabele heeft geen missende waarden.

3.3 Analytische strategie

Allereerst werd de beschrijvende statistiek gegeven en een onafhankelijke t-test uitgevoerd om het effect van mantelzorgtaken op de controlevariabelen te analyseren. Om de eerste hypothese te testen werd een MANOVA uitgevoerd. De MANOVA is een multivariate analyse van variantie en wordt gebruikt wanneer meerdere afhankelijke variabele en meerdere onafhankelijke groepen zijn (Field, 2018). Door middel van de MANOVA kan getoetst worden of de gemiddelden van twee groepen van elkaar verschillen op ten minste één van de twee afhankelijke variabelen (Field, 2018). Deze analysetechniek kon gebruikt worden, omdat de onafhankelijke variabele in dit onderzoek bestaat uit twee groepen; mantelzorgers en niet-mantelzorgers. De afhankelijke variabele in dit onderzoek bestaat ook uit twee continuvariabelen; studiepunten en studie-ervaringen. Om de tweede hypothese te testen werd een MANCOVA uitgevoerd. De twee moderatoren werden met deze analysetechniek als covariaat toegevoegd aan het model; tevredenheid over organisatie en tevredenheid over de actoren van de opleiding. Deze moderatoren zijn op intervalmeetniveau.

3.4 Assumpties

Door middel van het programma SPSS Statistics zijn de assumpties getest en daarna de analyses uitgevoerd. Allereerst bleek de assumptie van een normaalverdeling niet voldaan. De test op normaliteit laat zien dat deze geschonden is voor studiepunten, kans op slagen en jaar van inschrijven. Deze schending werd ook verwacht, omdat de variabelen zo opgesteld zijn dat een scheve verdeling ontstaat. De schending is te verwaarlozen, omdat de steekproefomvang van dit onderzoek groot is ($n > 30$) (Field, 2018; Pallant, 2007). Daarnaast is de assumptie lineariteit getest. De lineariteit tussen de covariaat en de afhankelijke variabelen is minimaal, maar er is geen reden om te stellen dat de lineariteit is geschonden. De correlaties tussen de afhankelijke variabelen en covariaten waren niet extreem, wat aangeeft dat multicollineariteit niet aanwezig is. Daarnaast is de multivariate uitschieters getest door middel van de maximum Mahalanobis Distance. Een te hoge score op deze test, heeft doen beslissen om alle respondenten die op tijdsbesteding en studiepunten meer dan drie standaarddeviaties van het gemiddelde scoren als missende waarden op te geven (Field, 2018). Dit zorgde voor een sterke daling op de maximum Mahalanobis Distance. Daarna bleven nog vijf respondenten over met een uitschietende score, deze zijn ook geëxcludeerd. Als laatste is de homogeniteit van varianties en covarianties getest door middel van de Box's M test en Levene's test. De Box's M test was voor geen model significant bij $\alpha = .001$. De Levene's test was alleen significant voor studiepunten, wat zou betekenen dat geen gelijkheid in variantie is. Bij het vergelijken van de standaarddeviatie van de groepen bleek het verschil op deze variabele niet groter te zijn dan 1:2, waardoor nog steeds een robuuste analyse uitgevoerd kan worden (Field, 2018). Een significantielevel van $\alpha = .05$ wordt gehanteerd bij het interpreteren van de uitkomsten van de analyses.

4. Resultaten

4.1 Beschrijvende statistiek

In tabel 1 is de beschrijvende statistieken weergegeven. Uit deze tabel blijkt dat de tijd die mantelzorgers en niet-mantelzorgers besteden aan studie-ervaringen weinig verschilt. De mantelzorggroep ($n = 151$) besteedt gemiddeld 45.73 ($SD = 15.73$) uur aan studie-ervaringen Dit is meer ten opzichte van de niet-mantelzorggroep ($M = 45.08$, $SD = 15.35$). Wanneer gekeken wordt naar welk soort studie-ervaringen dit verschil maakt, blijkt dat de mantelzorgers gemiddeld vooral meer uren per week besteedt aan betaald werk ($M = 9.87$, $SD = 9.87$) tegenover niet-mantelzorgers ($M = 7.81$, $SD = 8.33$). Het verschil tussen mantelzorgers en niet-mantelzorgers is groter met betrekking tot studiepunten. Tabel 1 laat zien dat mantelzorgers gemiddeld 9.66 studiepunten ($SD = 13.45$) achterlopen. Dit is hoger dan het gemiddelde van niet-mantelzorggroep ($M = 6.64$, $SD = 11.19$). Wanneer gekeken wordt naar de integratie van de twee groepen blijkt dat mantelzorgers minder tevreden zijn over de organisatie ($M = 3.57$, $SD = 0.84$) en de actoren ($M = 3.57$, $SD = 0.67$) ten opzichte van de tevredenheid van de niet-mantelzorggroep over de organisatie ($M = 3.80$, $SD = 0.71$) en de actoren ($M = 3.74$, $SD = 0.62$).

In tabel 2 zijn de correlaties¹ weergegeven. Door middel van de correlaties is gekeken of een samenhang aanwezig is tussen de verschillende variabelen die gebruikt worden in de analyse. Wanneer er sprake is van een correlatie hoger dan .90, dan is er een sterke samenhang tussen deze variabelen (Field, 2018). De hoogste correlatie is tussen tevredenheid over de organisatie en tevredenheid over de actoren ($r = .71$, $p < .001$), maar deze significante positieve samenhang gaat niet over de grens van .90 heen. Daarnaast blijkt uit tabel 2 dat kans op afstuderen significant samenhangt met studiepunten ($r = .34$, $p < .001$).

¹ Pearson correlatie is gebruikt voor de continuvariabelen. De Spearman correlatie is gebruikt wanneer de correlatie van een dichotome variabele is gemeten.

Tabel 1. Beschrijvende statistiek en de onafhankelijke t-toets van zorg op de controlevariabelen.

	Mantelzorg (n = 151)				Niet-mantelzorg (n = 2674)				Onafhankelijke t-toets	
	Min	Max	M	SD	Min	Max	M	SD	df	t
Variabelen										
Studie-ervaringen	8.00	100.00	45.73	15.73	1.00	100.00	45.08	15.35		
Zelfstudie	0.00	60.00	17.70	10.94	0.00	60.00	18.10	11.03		
Contacturen	0.00	45.00	15.96	10.06	0.00	60.00	16.82	10.05		
Bestuursorgaan	0.00	32.00	0.43	2.78	0.00	35.00	0.29	1.51		
Vrijwilligerswerk	0.00	15.00	1.03	2.45	0.00	55.08	1.23	3.35		
Studentenorganisatie	0.00	20.00	0.74	3.06	0.00	60.00	0.83	3.81		
Werk	0.00	40.00	9.87	9.87	0.00	60.00	7.81	8.33		
Studiepunten	0.00	63.00	9.66	13.45	0.00	62.00	6.64	11.19		
Tevredenheid organisatie	1.00	5.00	3.57	0.84	1.00	5.00	3.80	0.71		
Tevredenheid actoren	1.67	5.00	3.57	0.67	1.00	5.00	3.74	0.60		
Controlevariabelen										
Gender	0	1			0	1				
Opleidingsniveau ouder	1	10	6.54	2.49	1	10	7.13	2.27	164.39	2.86*
Kans op slagen	1	11	9.23	2.85	1	11	9.79	2.11	159.43	2.37*
Jaar inschrijven	1	6	2.07	.65	1	11	2.04	0.67	2823	-.52
Leeftijd	18	48	23.84	5.11	17	49	22.45	3.54	158.21	-3.30*

Noot. * $p < .05$

Tabel 2. *Correlaties van sleutelvariabelen*

	1)	2)	3)	4)	5)	6)	7)	8)	9)
1)Zorg									
2)Studie-ervaringen	-.01								
3)Studiepunten	-.05**	-.02							
4)Tevredenheid organisatie	.07**	.03	-.09**						
5)Tevredenheid actoren	.06**	.03	-.06**	.71**					
6)Geslacht	-.04	.03	-.08**	-.01	-.04*				
7)Opleidingsniveau ouders	.06**	-.06**	-.02	.01	.06**	-.01			
8)Kans afstuderen	.02	.01	-.34**	.22**	.23**	-.00	.08**		
9)Jaar inschrijving	-.01	-.06**	.01	-.00	.03	-.01	-.01	.1**	
10)Leeftijd	-.06**	-.08**	.07**	-.05*	.07**	-.10**	-.05**	.18**	.17**

Noot. * $p < .05$, ** $p < .01$

4.2 Multivariate analyse van variantie hoofdeffect

Een multivariate analyse van variantie (MANOVA) is uitgevoerd om de eerste hypothese te onderzoeken. [H1]: *Studenten die naast hun studie mantelzorg verlenen, behalen minder studentsucces dan studenten die geen mantelzorg verlenen.* Nadat de assumpties gecheckt zijn is deze analyse uitgevoerd. Resultaten in tabel 3 laten zien dat in model 1 een significant verschil is tussen de mantelzorgers en niet-mantelzorgers op de gecombineerde afhankelijke variabele studentsucces ($F(2, 2822) = 5.25, p = .005, \eta_p^2 < .00$). De effectgrootte is echter minimaal. Uit de analyse van de invloed van mantelzorg op de verschillende onderdelen van het studentsucces blijkt dat alleen de factor studiepunten significant is (tabel 4). Wanneer studenten mantelzorgtaken verlenen, heeft dat een significant, negatief en klein effect op het behalen van studiepunten ($F(1, 2823) = 10.17, p = .001, \eta_p^2 < .00$). Het effect van mantelzorg op het studentsucces wordt verklaard door het effect dat mantelzorg heeft op studiepunten. Echter verklaart model 1 0.3% van de variantie van studentsucces.

In model 2 worden de controlevariabelen toegevoegd aan de analyse van het effect van mantelzorg op studentsucces. Dit model verklaart 14% van de variantie van studentsucces. In dit model is het effect van mantelzorgtaken niet meer significant. Het negatieve effect van mantelzorgtaken op studentsucces dat in de eerste hypothese wordt voorspeld, wordt verworpen.

4.3 Multivariate analyse van covariantie van het moderatie-effect

Een multivariate analyse van covariantie (MANCOVA) is gebruikt om de twee hypothesen over de dimensies van integratie in de opleiding te testen.

[H2a]: *Studenten die naast hun studie mantelzorg verlenen, behalen minder studentsucces dan studenten die geen mantelzorg verlenen en dit effect wordt minder sterk wanneer studenten tevredener zijn over de organisatie van de opleiding.* Wanneer in model 3 het modererende effect van tevredenheid over de organisatie wordt getest, is te zien dat 1% van studentsucces verklaard wordt (tabel 3). Het hoofdeffect van mantelzorgtaken op het behalen van studentsucces is niet significant in dit model. Daarnaast is ook het interactie-effect van mantelzorgtaken en tevredenheid over de organisatie op het studentsucces niet significant. Dit betekent dat de tevredenheid over de organisatie geen effect heeft op de relatie tussen mantelzorgtaken en het studentsucces. Ook is in tabel 3 te zien dat het model 14% van het studentsucces verklaart, wanneer in model 4 de controlevariabelen toegevoegd worden. De resultaten van dit model tonen geen significant direct effect of interactie-effect. De verklaarde variantie in model 4 wordt volledig door de controlevariabelen verklaart. Hypothese 2a die voorspelt dat de tevredenheid over de organisatie een modererend effect heeft op de relatie tussen mantelzorg en studentsucces, wordt met deze resultaten verworpen.

[H2b]: *Studenten die naast hun studie mantelzorg verlenen, behalen minder studentsucces dan studenten die geen mantelzorg verlenen en dit effect wordt minder sterk wanneer studenten tevredener zijn over de actoren van de opleiding.* Wanneer het modererende effect van de tevredenheid over de actoren wordt getest in model 5, wordt 1% van studentsucces verklaart (tabel 3). Ook in dit model is het hoofdeffect niet significant en wordt geen interactie-effect gevonden van tevredenheid over de actoren en mantelzorgtaken op het studentsucces. Het enige significante effect dat wordt gevonden is het directe effect van de tevredenheid over de actoren op het studentsucces ($F(2, 2820) = 3.29, p = .04, \eta_p^2 < .00$). De effectgrootte hiervan is klein. Het effect duidt erop dat er meer studentsucces behaald wordt, naarmate de student tevredener is over de actoren. Dit effect is echter alleen op het onderdeel studiepunten, zoals model 5 in tabel 4 laat zien ($F(1, 2821) = 5.14, p = .02, \eta_p^2 < .00$). Dit betekent dat wanneer de student minder studiepunten mist, de student tevredener is over de actoren. Ook dit effect is klein. In model 6 zijn de controlevariabelen toegevoegd en laat tabel 3 zien dat het model 14% van de variantie van het studentsucces verklaart. De controlevariabelen zorgen ervoor dat tevredenheid over de actoren op het studentsucces niet meer significant is. Met deze resultaten

wordt ook hypothese 2b, die stelde dat de tevredenheid over de actoren een modererend effect heeft op de relatie tussen mantelzorgtaken en studentsucces, verworpen.

4.4 Het effect van controlevariabelen

Een opvallend resultaat dat zichtbaar is in ieder model met controlevariabelen is dat het vertrouwen hebben in kans op slagen het grootste effect heeft op het studentsucces. Tabel 3 laat zien dat kans op slagen in model 2 een significant positief effect heeft op het studentsucces ($F(2, 2817) = 208.96, p < .001, \eta_p^2 = .13$). Dit is een medium tot groot effect. Echter is dit effect van kans op slagen, zoals tabel 4 laat zien, alleen significant op één onderdeel van het studentsucces; studiepunten ($F(1, 2818) = 415.27, p < .001, \eta_p^2 = .13$). Dit betekent dat studenten minder studiepunten missen, naarmate zij meer vertrouwen hebben in hun kans op slagen. Door middel van een t-toets is getest of een significant verschil aanwezig is tussen mantelzorgers en niet-mantelzorgers op het vertrouwen hebben in kans op slagen (tabel 1). Hieruit blijkt een significant verschil aanwezig te zijn tussen de twee groepen ($t(159.53) = 2.37, p = .02$). Dit resultaat toont dat studenten met mantelzorgtaken significant minder vertrouwen hebben in hun kans op slagen.

Tabel 3. De onafhankelijke variabelen zorg, tevredenheid organisatie, tevredenheid actoren en de controlevariabelen op de afhankelijke variabele studentsucces.

	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4		Model 5		Model 6	
	F	η_p^2	F	η_p^2	F	η_p^2	F	η_p^2	F	η_p^2	F	η_p^2
Zorg	5.25**	.00	4.35	.00	0.252	.00	0.85	.00	1.26	.00	0.31	.00
Tevredenheid organisatie			1.16	.00			0.67	.00				
Tevredenheid actoren									3.29*	.00	0.69	.00
<i>Interactie-effect</i>												
Zorg * Tevredenheid organisatie			0.78	.00			1.36	.00			0.21	.00
Zorg * Tevredenheid actoren									0.56	.00		.00
<i>Controlevariabelen</i>												
Geslacht			4.35*	.00			4.38**	.00			4.20*	.00
Opleidingsniveau ouders			5.06**	.00			5.10**	.00			4.88**	.00
Kans afstuderen			208.96**	.13			197.99**	.12			202.21**	.13
Jaar inschrijving			7.25**	.01			7.30**	.01			7.18**	.01
Leeftijd			37.71**	.03			36.79**	.03			37.73**	.03
df	1		1		1		1		1		1	
R squared	.01		.14		.01		.14		.01		.14	

 Noot. ** $p < .01$, * $p < .05$.

Tabel 4. De onafhankelijke variabelen zorg, tevredenheid organisatie, tevredenheid actoren op de onderdelen van het studentsucces, (1) studie-ervaringen, (2) studiepunten.

	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4		Model 5		Model 6			
	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)		
	F	η_p^2	F	η_p^2	F	η_p^2	F	η_p^2	F	η_p^2	F	η_p^2	F	η_p^2
Zorg	0.26	.00	10.17**	.00	2.99	.00	0.03	.00	0.03	.00	0.03	.00	0.03	.00
Tevredenheid organisatie														
Tevredenheid actoren														
<i>Interactie-effect</i>														
Zorg*tevredenheid organisatie					0.54	.00	.99	.00	.52	.00	.52	.00	2.11	.00
Zorg*tevredenheid actoren									0.25	.00	.87	.00	0.35	.00
<i>Controlevariabelen</i>														
Geslacht			2.31	.00	6.68**	.00			2.30	.00	6.80**	.00	2.23	.00
Opleidingsniveau ouders			8.85**	.00	1.55	.00			8.96**	.00	1.52	.00	8.57**	.00
Kans op slagen			0.80	.00	415.27**	.13			0.44	.00	394.06**	.12	0.34	.00
Jaar inschrijving			13.53**	.01	1.27	.00			13.66**	.01	1.23	.00	13.38**	.01
Leeftijd			23.76**	.01	48.96**	.02			22.75**	.008	48.18**	.02	24.22**	.01

 Noot. ** $p < .01$, * $p < .05$

5. Conclusie

5.1 Mantelzorgers en het studentsucces

Met deze resultaten kan de eerste onderzoeksvraag beantwoord worden: *Wat is het effect van het hebben van mantelzorgtaken tijdens het eerste jaar van de studie op het behalen van studentsucces?* In dit onderzoek is het studentsucces gedefinieerd als het behalen van studiepunten en profiteren van studie-ervaringen (Kuh et al., 2006; Thomas, 2012). Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat het kleine negatieve effect dat is gevonden van het hebben van mantelzorgtaken tijdens de studie op het behalen van studentsucces, alleen aanwezig is op het onderdeel studiepunten. Eerstejaars voltijdsstudenten met mantelzorgtaken hebben volgens deze resultaten meer kans op studievertraging. Dit komt overeen met de beredenering dat het besteden van tijd en energie aan de studie belangrijk is in het behalen van studiepunten (Dopmeijer et al., 2018; Fernex, Lim, DeVries, 2015). Studenten met mantelzorgtaken moeten hun tijd en energie verdelen, waardoor het moeilijker is om studiepunten te behalen (Tinto, 2012). Het verschil in gemiddelden tussen studenten met en zonder mantelzorgtaken laat zien dat dit een belangrijk aandachtspunt is. Wanneer de overheid verwacht dat mantelzorgtaken verleend worden aan een naaste, maar deze mantelzorgtaken een negatieve invloed hebben op het studeren, duidt dit op onbedoelde consequenties van de participatiesamenleving. Uit eerder onderzoek bleek dat het voldoen aan de eisen van de universiteit lastiger is voor mantelzorgers (Kettel, 2018; Becker & Sempick, 2019). Dit onderzoek bevestigt dit. Studerende mantelzorgers laten gemiddeld meer studiepunten liggen en hebben daardoor meer kans op studievertraging.

Voor het effect van mantelzorgtaken tijdens het eerste jaar van de voltijdstudie op het opdoen van studie-ervaringen is in dit onderzoek geen bewijs gevonden. In dit onderzoek is geen verschil gemaakt in de hoeveelheid mantelzorgtaken, wat ervoor gezorgd kan hebben dat geen resultaat gevonden is. Wanneer meer tijd besteed wordt aan mantelzorgtaken, kan minder tijd besteed worden aan studie-ervaringen (Tinto, 2012). Een verdiepend kwantitatief onderzoek is nodig om het effect van de hoeveelheid mantelzorguren op studie-ervaringen te onderzoeken.

Een opvallend gegeven van dit onderzoek is dat de relatie tussen het hebben van mantelzorgtaken en studiepunten niet meer aanwezig is, wanneer de controlevariabele ‘vertrouwen hebben in kans op slagen’ wordt toegevoegd aan de analyse. Hieruit blijkt dat het hebben van dit vertrouwen sterker samenhangt met het missen van studiepunten dan het wel of niet hebben van mantelzorgtaken. Daarnaast hebben mantelzorgers gemiddeld minder

vertrouwen in hun kans op slagen. Over de causaliteit van dit verband kan geen conclusie getrokken worden. De vraag is of studerende mantelzorgers minder vertrouwen hebben en daardoor minder studiepunten behalen. Of dat het niet behalen van studiepunten een grotere invloed heeft op het vertrouwen wanneer je ook mantelzorgtaken hebt. Aanvullend kwantitatief onderzoek is nodig om na te gaan of mantelzorgers bij aanvang al minder vertrouwen hebben of meer aangedaan zijn door het niet behalen van studiepunten.

5.2 Integratie in de opleiding van mantelzorgers

Aan de hand van de resultaten van dit onderzoek kan ook antwoord gegeven worden op de onderzoeksvraag: *Hoe wordt het effect van het hebben van mantelzorgtaken tijdens het eerste jaar van de studie op het behalen van studentsucces gemodereerd door de perceptie van de student over de integratie in de opleiding?* In dit onderzoek is de perceptie van de student over de integratie opgedeeld in twee dimensies; de tevredenheid over de organisatie van de opleiding en de tevredenheid over de actoren van de opleiding. Voor het modererende-effect van integratie op het effect van mantelzorgtaken op het studentsucces is in dit onderzoek geen bewijs gevonden. Bij een hogere mate van tevredenheid, is de invloed van mantelzorgtaken tijdens de studie op het behalen van studentsucces niet minder sterk. Dit komt niet overeen met het model van Tinto (1993) die stelt dat het integreren in de opleiding invloed heeft op het behalen van het studentsucces. Het integreren kan alleen succesvol verlopen wanneer de eerstejaarsstudent afstand kan doen van zijn familie of vrienden, zodat de student zich kan binden aan de normen binnen de universiteit of hogeschool (Cooner, 2019; Tinto, 1993). Dat er geen effect is gevonden in dit onderzoek, kan dus betekenen dat de studerende mantelzorger juist energie haalt uit het contact met familie of vrienden (Hurtado & Carter, 1996; Vela, Lenz, Sparrow, Gonzale & Hinojosa, 2015; Zalaquett, 2006).

De dimensie van integratie die in dit onderzoek een klein en negatief effect heeft op het missen van studiepunten, is de tevredenheid over de actoren. Hoe tevredener de student is over de actoren, hoe minder studiepunten de student mist. Dit bevestigt het belang van de rol van docenten, medestudenten en de faculteit op het hoger onderwijs (Kuh et al., 2006; Tinto, 2012; Wentzel, 2016) en sluit aan bij de theorie dat actoren verantwoordelijk zijn voor het creëren van een omgeving die het mogelijk maakt om te leren (Krause & Coates, 2008).

6. Discussie

Dit onderzoek draagt bij aan de kennis over de invloed van het hebben van mantelzorgtaken op het studentsucces. Een sterk punt van dit onderzoek is dat gebruik is gemaakt van een grote

dataset die een steekproef vertegenwoordigt uit de gehele studentenpopulatie in Nederland en waar de vraag over het hebben van mantelzorgtaken in meegenomen wordt. Om de robuustheid van de analyses te vergroten, zijn controlevariabelen meegenomen. Te zien is dat deze inderdaad een groot deel van de variantie verklaren. Door dit mee te nemen is de kans op een schijnverband verkleind. Een andere belangrijke bijdrage aan de wetenschap van dit onderzoek, is dat de groep studerende mantelzorgers nog weinig onderzocht is. Door middel van dit onderzoek is informatie toegevoegd aan het effect dat mantelzorg heeft op de student en wordt aangesloten bij de actualiteit van het maatschappelijke probleem.

Naast de sterke punten in dit onderzoek zijn ook een aantal discussiepunten belangrijk om te benoemen. Het eerste discussiepunt is omtrent de groep mantelzorger die onderzocht is. In dit onderzoek kan alleen een onderscheid gemaakt worden tussen mantelzorgers en niet-mantelzorgers. De hoeveelheid en soort mantelzorgtaken kan verschillen per mantelzorger. In de vragenlijst is geen specificatie gemaakt in wat tot mantelzorgtaken behoort en hoeveel tijd hieraan besteed wordt. Wellicht hebben hierdoor studenten met mantelzorgtaken in de vragenlijst ingevuld dat ze geen mantelzorgtaken hebben, omdat ze zichzelf niet identificeren met mantelzorgers (Markant, 2016). Dit onderzoek werd hierin beperkt, omdat een secundaire dataset gebruikt is. Deze dataset is gebruikt, omdat de studentenmonitor Hoger Onderwijs de enige vragenlijst is die een steekproef trekt van de gehele Nederlandse studentenpopulatie en vraagt naar mantelzorgtaken.

Een tweede discussiepunt is de tijdsbesteding aan studie-ervaringen. De studenten hebben zelf hun uren ingevuld en een schatting gemaakt, waardoor deze variabele een herinneringsbias heeft (Last, 2001). Het is moeilijk om een inschatting van tijd te maken, waardoor het kan zijn dat dit niet volledig overeenkomt met de werkelijke tijd die ze hieraan besteden. Door de onmogelijke en uitschietende waarden eruit te halen, is hiervoor gecontroleerd. Daarnaast is de tijd die studenten hebben geïndiceerd wel hun beleving van de werkelijkheid en heeft daarom ook een belangrijke waarde.

Het laatste discussiepunt is het concept integratie in de opleiding. Dit onderzoek kan alleen een uitspraak doen over de invloed van de tevredenheid over actoren en de tevredenheid over organisatie. In dit onderzoek is niet ingegaan op de intensiviteit van contact met de opleiding en relaties met de faculteit. De betekenis die de studenten aan de actoren en hun verbondenheid met hun opleiding ontlenu is ook belangrijk (Strayhorn, 2012). Nu uit dit onderzoek blijkt dat de tevredenheid over de actoren een klein effect heeft op het behalen van studiepunten, is een kwalitatief vervolgonderzoek nodig om na te gaan wat deze tevredenheid voor de student betekent en of dit verschilt tussen studenten met en zonder mantelzorgtaken.

7. Beleidsadvies

Het volgen van onderwijs wordt gezien als de sleutel tot een goed opgeleide en bekwame beroepsbevolking (OECD, 2019). Het verbeteren van studentsucces staat hierdoor ook op de strategische agenda hoger onderwijs van het Ministerie van OCW (2019). In termen van gelijke kansen voor iedereen, is het ook voor mantelzorgers belangrijk dat het studentsucces behaald kan worden. De resultaten van dit onderzoek constateren geen modererende factor van het integreren in de opleiding, waardoor dit geen conditie is die het effect van mantelzorgtaken op het studentsucces vermindert. Hier kunnen geen beleidssuggesties voor gedaan worden. Wel zijn er andere resultaten van dit onderzoek die zich verlenen voor beleidsadvies. De beleidsvraag die is opgesteld is; *Hoe kan het beleid van hogescholen en universiteiten inclusiever gemaakt worden om studerende mantelzorgers te ondersteunen?*

Wanneer zoveel mogelijk studenten kunnen meedoen aan het onderwijs en zo min mogelijk belemmeringen tegenkomen, is het onderwijs inclusief (ECIO, 2019). Tot dusver bestaan geen regelingen die het mogelijk maakt voor studenten om mantelzorg te verlenen én daarbij studieverplichtingen te kunnen vervullen door middel van een aangepast traject (van Schooten & Straatman, 2020, 5 juni). Uit dit onderzoek blijkt dat het effect van mantelzorgtaken tijdens de studie op het hebben van studentsucces alleen aanwezig is op het onderdeel studiepunten. Studenten met mantelzorgtaken behalen gemiddeld minder studiepunten in het eerste jaar van hun voltijdopleiding in het hoger onderwijs. Ondanks het kleine effect van mantelzorgtaken op het missen van studiepunten, laat dit wel zien dat studenten met mantelzorgtaken een risicogroep is. Het voldoen aan de eisen van de universiteit en de hogescholen is moeilijker voor studenten met mantelzorgtaken wanneer zij tijd en energie moeten steken in beide verantwoordelijkheden. Meer maatwerk is dus nodig, zodat de studerende mantelzorgers minder belemmeringen ervaren.

Een mogelijkheid om maatwerk te bieden – en het onderwijs inclusiever te maken – is het flexibiliseren van het onderwijs. Flexibel onderwijs zorgt ervoor dat mogelijkheden ontstaan in wat, waar, wanneer en hoe onderwijs gevolgd kan worden (ECIO, 2019). Dit biedt mogelijkheden voor studenten die een langzamer studietempo hebben of verschillende verantwoordelijkheden met de studie moeten combineren (Hilberink & Cardol, 2018). Voor studerende topsporters bestaat een maatwerkregeling die ook toepasbaar is op studerende mantelzorgers. Door de maatschappelijke waarde van topsporters is het voor hen mogelijk om een aangepast studietraject te volgen, die afgestemd kan worden op hun wedstrijd en trainingsschema's (Van Schooten & Straatman, 2020, 5 juni). Ook mantelzorgers vervullen in het kader van de participatiesamenleving een belangrijk maatschappelijk belang, en verdienen

waardering en ondersteuning. Zij zouden baat hebben bij zo'n regeling waarbij ze hun tijdsbesteding aan mantelzorgtaken en hun studie op de juiste manier, die voor hen past, op elkaar kunnen afstemmen.

Vanuit de resultaten van dit onderzoek is het dus van belang voor hogescholen en universiteiten om beleidsmaatregelen op te stellen die ervoor zorgen dat ook mantelzorgers kunnen voldoen aan de eisen van de opleiding en geen studievertraging oplopen. Het advies dat gegeven wordt voor het beleid op hogescholen en universiteiten, is dat het van belang is dat mantelzorgers in het hoger onderwijs in beeld zijn. Wanneer de student in beeld is, is het belangrijk dat ingezet wordt op het vertrouwen op de kans op slagen van de student. Volgens de resultaten van dit onderzoek hoeft geen nieuw beleid gevormd te worden omtrent het opdoen van studie-ervaringen. Daarnaast laat dit onderzoek het belang van de docenten, medestudenten en faculteitsmedewerkers in het behalen van studiepunten zien. In het komende schooljaar 2020-2021 moet dus, ondanks dat veel onderwijs op afstand zal zijn door de coronacrisis, ook aandacht besteed moeten worden aan het contact met deze actoren. Deze actoren spelen ook een belangrijke rol in het organiseren van maatwerk voor studenten. Door het contact met de actoren te stimuleren, kan de student ondersteunt worden in het vinden van een eigen passende route binnen de opleiding.

8. Referentielijst

- Al-Janabi, H., Carmichael, F., & Oyebode, J. (2018). Informal care: choice or constraint?. *Scandinavian journal of caring sciences*, 32(1), 157-167.
- Arthars, N., Dollinger, M., Vigentini, L., Liu, D. Y. T., Kondo, E., & King, D. M. (2019). Empowering teachers to personalize learning support. *Utilizing learning analytics to support study success* (pp. 223-248). Cham: Switzerland
- Astin, A. W. (1999). Student involvement: A developmental theory for higher education. *Journal of College Student Development*, 40(5), 518–529
- Baker, V. L., & Griffin, K. A. (2010). Beyond mentoring and advising: Toward understanding the role of faculty “developers” in student success. *Le Campus*, 14(6), 2-8.
- Baker, C. N., & Robnett, B. (2012). Race, social support and college student retention: A case study. *Journal of College Student Development*, 53(2), 325-335.
- Bandura, A. (1986). The explanatory and predictive scope of self-efficacy theory. *Journal of social and clinical psychology*, 4(3), 359-373.
- Barnett, W. S. (2011). Effectiveness of early educational intervention. *Science*, 333(6045), 975-978.
- Bean, J. P. (1983). The application of a model of turnover in work organizations to the student attrition process. *The review of higher education*, 6(2), 129-148.
- Becker, G. S. (1965). A Theory of the Allocation of Time. *The economic journal*, 493-517.
- Becker, S., & Sempik, J. (2019). Young adult carers: The impact of caring on health and education. *Children & Society*, 33(4), 377-386.
- Beekhoven, S., De Jong, U. & Van Hout, H. (2002). Explaining Academic Progress via Combining Concepts of Integration Theory and Rational Choice Theory. *Research in Higher Education* 43, 577-600
- Benner, A. D., Boyle, A. E., & Sadler, S. (2016). Parental involvement and adolescents’ educational success: The roles of prior achievement and socioeconomic status. *Journal of youth and adolescence*, 45(6), 1053-1064.
- Björklund, A., & Salvanes, K. G. (2011). Education and family background: Mechanisms and policies. In E.A. Hanushek, S. Machin & L. Woessmann (Eds.), *Handbook of the Economics of Education* (Vol. 3, pp. 201-247). Amsterdam: Elsevier.
- Brouwer, W. B., van Exel, N. J. A., van den Berg, B., van den Bos, G. A., & Koopmanschap, M. A. (2005). Process utility from providing informal care: the benefit of caring. *Health policy*, 74(1), 85-99.

- Brouwer, J., Jansen, E., Flache, A., & Hofman, A. (2016). The impact of social capital on self-efficacy and study success among first-year university students. *Learning and Individual Differences*, 52, 109-118.
- Colombo, F., Llana-Nozal, A., Mercier, J. & Tjadens, F. (2011). *OECD health policy studies help wanted? Providing and paying for long-term care: providing and paying for long-term care* (Vol. 2011). OECD publishing.
- Cooner, E. A. (2019). *Creating a Culture that Instills Students' Sense of Belonging Yields Positive Outcomes (doctoral dissertation)*. Available from ProQuest Dissertations & Theses Global database. (UMI No. AAI13899548.)
- Chen, H. C., & Stotlar, D. (2012). An examination of the motivation and satisfaction of college students enrolled in physical education courses. *Sport Science Review*, 21(1-2), 43.
- Choi, A. (2018). Emotional well-being of children and adolescents: Recent trends and relevant factors. *OECD Education Working Papers*, 196.
- De Boer, A. (2017). Wie maakt het verschil. *Sociale ongelijkheid in condities en consequenties van informele hulp*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- De Boer, A., Plaisier, I. & de Klerk, M. (2019). *Mantelzorgers in het vizier: Beleidssignalement mantelzorg*. Den Haag: Sociaal en Cultureel planbureau.
- De Bruin, S. R., van Kerkhof, L. W., Hulshof, T. A., van der Maaden, T., & Proper, K. I. (2018). Kennisvraagstukken met betrekking tot mantelzorg: een inventarisatie. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 96(7), 276-279.
- Della Giusta, M. & Jewell, S. (2015). Unpaid work and conformity: Why care?. *Cambridge journal of Economics*, 39(3), 689-710
- Dillon, R. K., & Swann, J. S. (1997). Studying in America: Assessing How Uncertainty Reduction and Communication Satisfaction Influence International Students' Adjustment to US Campus Life.
- Dopmeijer, J., Gubbels, N., Kappe, R., Bovens, R., de Jonge, J., van der Heijde, C., Vonk, P., & Wiers, R. (2018). Actieplan studentenwelzijn. *Netwerk studentenwelzijn*.
- DUO (2019). *Kerncijfers 2018*. Geraadpleegd op 1 mei 2020, van: <https://duo.nl/images/duo-kerncijfers-2018.pdf>
- ECIO. (2019). *Flexibel én inclusief onderwijs – kansen voor onderwijsinstellingen*. Geraadpleegd op 5 juni 2020, van <https://www.ecio.nl/blogs/flexibel-en-inclusief-onderwijs-kansen-voor-onderwijsinstellingen/>

- Fernex, A., Lima, L., & De Vries, E. (2015). Exploring time allocation for academic activities by university students in France. *Higher Education*, 69(3), 399-420.
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. London: Sage publications
- Greene, J., Cohen, D., Siskowski, C., & Toyinbo, P. (2017). The relationship between family caregiving and the mental health of emerging young adult caregivers. *The journal of behavioral health services & research*, 44(4), 551-563.
- Hausmann, L. R., Schofield, J. W., & Woods, R. L. (2007). Sense of belonging as a predictor of intentions to persist among African American and White first-year college students. *Research in higher education*, 48(7), 803-839
- Hechter, M., & Kanazawa, S. (1997). Sociological rational choice theory. *Annual review of sociology*, 23(1), 191-214.
- Hilberink, S. R., & Cardol, M. (2018). *Flexibel examineren in het hoger onderwijs*. Geraadpleegd op 21 juni 2020, van <https://surfsharekit.nl/publiek/hr/617665d9-b24d-46b3-801b-190df3ad20c3>
- Hurtado, S., & Carter, D. F. (1996). Latino students' sense of belonging in the college community: Rethinking the concept of integration on campus. In *College students: The evolving nature of research*. Needham Heights, Massachusetts: Simon & Schuster Publishing.
- Joseph, S., Sempik, J., Leu, A., & Becker, S. (2019). Young carers research, practice and policy: an overview and critical perspective on possible future directions. *Adolescent Research Review*, 1-13.
- Kahu, E., Nelson, K., & Picton, C. (2017). Student interest as a key driver of engagement for first year students. *Student Success*, 8(2), 55-66.
- Kettell, L. (2018). Young adult carers in higher education: the motivations, barriers and challenges involved – a UK study. *Journal of Further and Higher Education*. 44(1), 100-112.
- Khasanzyanova, A. (2017). How volunteering helps students to develop soft skills. *International Review of Education*, 63(3), 363-379.
- Klem, A. M., & Connell, J. P. (2004). Relationships matter: Linking teacher support to student engagement and achievement. *Journal of school health*, 74(7), 262-273.
- Kolster, R., & Kaiser, F. (2016). Study success in higher education: mind the gender gap. In C. Sarrico, P. Teixeira, A. Magalhaes, A. Veiga, M. J. Rosa, & T. Carvalho (Eds.) *Global challenges, national initiatives, and institutional*

- responses: the transformation of higher education* (pp. 99-117). (Higher education research in the 21st century; No. 9). Rotterdam: Sense Publishers.
- Krause, K. L., & Coates, H. (2008). Students' engagement in first-year university. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 33(5), 493-505.
- Kuh, G. D. (2001). *National survey of student engagement: The college student report : NSSE technical and norms report*. Bloomington, IN: Indiana University Center for Postsecondary Research and Planning.
- Kuh, G. D., Kinzie, J. L., Buckley, J. A., Bridges, B. K., & Hayek, J. C. (2006). *What matters to student success: A review of the literature* (Vol. 8). Washington, DC: National Postsecondary Education Cooperative.
- Kuh, G. D., Kinzie, J., Schuh, J. H., & Whitt, E. J. (2011). *Student Success in College: Creating Conditions That Matter*. Somerset: Wiley.
- Lantela, L., Lantela, P., & Hammine, M. (2017). Feeling at home in Lapland—University students' perceptions about place attachment. *Acta Lapponica Fenniae*, 28, 40-49.
- Last, J.M. (2001). *A dictionary of epidemiology*. Oxford university pres.
- Lenning, O. T., Beal, P. E., & Sauer, K. (1980). *Retention and attrition: Evidence for action and research*. Boulder, CO: National Center for Higher Education Management Systems.
- Louis, D. & Freeman, S. (2018). A critical examination of the role of mentoring in the development of black male higher education and student affairs scholars. *Journal of African American Males in Education*, 9 (1), 19-39.
- MacCann, C., Fogarty, G. J., & Roberts, R. D. (2012). Strategies for success in education: Time management is more important for part-time than full-time community college students. *Learning and Individual Differences*, 22(5), 618-623.
- Macy, M. W. & Flache, A. (2009). Social dynamics from the bottom up: Agent-based models of social interaction. In P. Hedstrom & P. Bearman (Eds.), *the oxford handbook of analytical sociology* (pp. 245-268). Oxford: Oxford University Press.
- Marchant, G. J., Paulson, S. E., & Rothlisberg, B. A. (2001). Relations of middle school students' perceptions of family and school contexts with academic achievement. *Psychology in the Schools*, 38(6), 505-519.
- Markant. (2016). *Handboek voor beroepskrachten in zorg, welzijn en onderwijs*. Geraadpleegd op 24 juni 2020, van <http://www.markant.org/assets/2016/05/Handboek-Training-Jonge-Mantelzorgers.pdf>

- Meeuwisse, M., Severiens, S. E., & Born, M. P. (2010). Learning environment, interaction, sense of belonging and study success in ethnically diverse student groups. *Research in Higher Education*, 51(6), 528-545.
- Millea, M., Wills, R., Elder, A., & Molina, D. (2018). What matters in college student success? Determinants of college retention and graduation rates. *Education*, 138(4), 309-322.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap [OCW]. (2019). *Strategische agenda hoger onderwijs: Houdbaar voor de toekomst*. Geraadpleegd op 27 februari 2020, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/12/02/bijlage-1-strategische-agenda-hoger-onderwijs-en-onderzoek-houdbaar-voor-de-toekomst>
- NIACE. (2013). *Supporting students with caring responsibilities*. Geraadpleegd op 17 februari 2020, van https://professionals.carers.org/sites/default/files/supporting_student_carers_fe.pdf
- Noble, T., Wyatt, T., McGrath, H., Roffey, S., & Rowling, L. (2008). Scoping study into approaches to student wellbeing. Geraadpleegd op 2 maart 2020, van <https://docs.education.gov.au/documents/scoping-study-approaches-student-wellbeing-final-report>
- OECD. (2019). OECD Future of Education and Skills 2030: OECD learning compass 2030. OECD
- O'Keeffe, P (2013). A sense of belonging: Improving student retention. *College Student Journal*, vol. 47(4), 605-613.
- Pallant J. (2007). *SPSS survival manual, a step by step guide to data analysis using SPSS for windows*. Sydney: McGraw Hill.
- Parson, J., & Taylor, L. (2011). Improving Student Engagement. *Current Issues in Education*, 14(1), 25-35.
- Peterson, M. (2020). Organizational factors that contribute to the persistence of two-year transfer athletes at Division I four-year institutions: A multiple case study. *Theses and Dissertations*. 2753
- Petrovsky, N., Mok, J. Y., & León-Cázares, F. (2017). Citizen expectations and satisfaction in a young democracy: A test of the expectancy-disconfirmation model. *Public Administration Review*, 77(3), 395-407.
- Popper, K.R. (2002). *The poverty of historicism*. New York: Psychology Press.

- Quaye, S. J., Harper, S. R., & Pendakur, S. L. (2019). *Student engagement in higher education: Theoretical perspectives and practical approaches for diverse populations*. Milton: Routledge.
- ResearchNED (2018). *Toelichting op veldwerk en respons Studentenmonitor Hoger Onderwijs 2018*. Nijmegen: ResearchNED
- ResearchNED (2017). *Resultaten*. Geraadpleegd op 5 juni 2020, van <http://www.studentenmonitor.nl/tabellen/index.html?>
- Reason, R., Terenzini, P. & Domingo, R. (2006). First things first: Developing academic competence in the first year of college, *Research in Higher Education* 47(2): 149–75.
- Rhodes, R. E., & Blanchard, C. M. (2011). Time displacement and confidence to participate in physical activity. *International journal of behavioral medicine*, 18(3), 229-234.
- Ryan, A. M., & Shin, H. (2011). Help-seeking tendencies during early adolescence: An examination of motivational correlates and consequences for achievement. *Learning and Instruction*, 21(2), 247-256.
- Ruck, K., Welch, M., & Menara, B. (2017). Employee voice: an antecedent to organisational engagement?. *Public Relations Review*, 43(5), 904-914.
- Sarrico, C. (2017). Higher education today. In C. Sarrico, A. McQueen, S. Samuelson (Reds.), *State of higher education 2015-16* (pp. 5 – 16). OECD
- Schaeper, H. (2020). The first year in higher education: the role of individual factors and the learning environment for academic integration. *Higher Education*, 79(1), 95-110.
- Schulz, A. J., Mentz, G., Lachance, L., Johnson, J., Gaines, C., & Israel, B. A. (2012). Associations between socioeconomic status and allostatic load: effects of neighborhood poverty and tests of mediating pathways. *American journal of public health*, 102(9), 1706-1714.
- Severiens, S., & Schmidt, H. G. (2009). Academic and social integration and study progress in problem based learning. *Higher Education*, 58(1), 59.
- Stebleton, M. J., Soria, K. M., Huesman Jr, R. L., & Torres, V. (2014). Recent immigrant students at research universities: The relationship between campus climate and sense of belonging. *Journal of College Student Development*, 55(2), 196-202.
- Strayhorn, T. L. (2012). Satisfaction and retention among African American men at two-year community colleges. *Community College Journal of Research and Practice*, 36(5), 358-375.
- Taber, K. S. (2018). The use of Cronbach's alpha when developing and reporting research instruments in science education. *Research in Science Education*, 48(6), 1273-1296.

- Tolsma, J., & Wolbers, M. H. (2010). Onderwijs als nieuwe sociale scheidslijn? De gevolgen van onderwijsexpansie voor sociale mobiliteit, de waarde van diploma's en het relatieve belang van opleiding in Nederland. *Tijdschrift voor Sociologie*, 31(3), 239-259.
- Thomas, L. (2012). What works? Student retention and success. *York, UK: Higher Education Academy*.
- Tompkins, K. A., Brecht, K., Tucker, B., Neander, L. L., & Swift, J. K. (2016). Who matters most? The contribution of faculty, student-peers, and outside support in predicting graduate student satisfaction. *Training and Education in Professional Psychology*, 10(2), 102.
- Tinto, V. (1993). *Leaving college: Rethinking the causes and cures of student attrition* (2nd ed.). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Tinto, V. (2012). *Completing college: Rethinking institutional action*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Tinto, V. (2017). Through the eyes of students. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, 19(3), 254-269.
- Trolian, T. L., Jach, E. A., Hanson, J. M., & Pascarella, E. T. (2016). Influencing academic motivation: The effects of student-faculty interaction. *Journal of College Student Development*, 57(7), 810-826.
- Van den Broek & Brink, (2015). *Onderzoeksverantwoording Studentenmonitor 2001- 2014: beschrijving databestand voor DANS*. Geraadpleegd op 26 april 2020, van: <http://www.studentenmonitor.nl/rapporten/Onderzoeksverantwoording.pdf>
- Van den broek, A., de Korte, K., Cuppen, J., Wartenbergh, F., Bending-Jacobs, J., Mulder, J. & Hellegers, A. (2018). *Monitor Beleidsmaatregelen 2017-2018: Studiekeuze, studiegedrag & Leengedrag in relatie tot beleidsmaatregelen in het hoger onderwijs, 2006-2017*. Nijmegen: ResearchNED
- Van den Eijnde, C. & de Boer, A. (2020). *State of the art: Gevolgen van de combinatie van studie en mantelzorg*. Geraadpleegd op 24 juni 2020, https://mantelzorg.nl/uploads/content/file/VandenEijnde_deBoerStateoftheart_GevolgenStudieenMantelzorg_VU_tcm249-933501_1581075153.pdf
- Van Groenou, M. I. B., & De Boer, A. (2016). Providing informal care in a changing society. *European Journal of Ageing*, 13(3), 271-279.
- Van Houten, M. (2015, 8 december). *Voordelen van de participatiesamenleving MOVISIE*. Geraadpleegd op 2 maart 2020, van <https://www.movisie.nl/artikel/voordelen-participatiesamenleving>

- Van Heest, F. (2019, 3 december). *Geen nieuwe plannen voor het hoger onderwijs dat piept en kraakt*. Geraadpleegd op 2 maart 2020, van <https://www.scienceguide.nl/2019/12/geen-nieuwe-plannen-voor-het-hoger-onderwijs-dat-piept-en-kraakt/>
- Van Schooten, L. & Straatman, J. (2020, 5 juni). Geef jonge mantelzorgers dezelfde kansen als topsporters. *Trouw*. Geraadpleegd op 5 juni 2020, van <https://www.trouw.nl/opinie/geef-jonge-mantelzorg-er-dezelfde-kansen-als-een-jonge-topsporter~b313e7c5/>
- Van Tienen, I., de Roos, S. & de Boer, A. (2019, 28 mei). Studie en mantelzorg is uitdaging voor student én voor de instelling. *Science Guide*. Geraadpleegd op 5 juni 2020, van <https://www.scienceguide.nl/2019/05/studie-en-mantelzorg-is-uitdaging-voor-student-en-voor-de-instelling/>
- Van Uden, J. (2010). Studentbetrokkenheid: voorspeller van studiesucces van mbo-studenten. *Onderwijs en gezondheidszorg*, 34(3), 3-7.
- Verbakel, E. (2018). How to understand informal caregiving patterns in Europe? The role of formal long-term care provisions and family care norms. *Scandinavian journal of public health*, 46(4), 436-447.
- Vela, J.C., Lenz, A.S., Sparrow, G.S., Gonzalez, S.L. Hinojosa, K. (2015). Positive psychology and humanistic factors as predictors of Mexican American adolescents' vocational outcome expectations. *Journal of Professional Counseling: Theory, Research and Practice*, 42, 16-28.
- Veldhuis, P. (2019, 4 december). Studie mag best iets langer duren: Interview met minister van Engelshoven. *NRC handelsblad*. Geraadpleegd op 27 februari 2020, van <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/12/02/student-mag-best-iets-langer-over-studie-doen-a3982356>
- Vogelzang, M. (2019). *De staat van het Onderwijs*. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap [OCW].
- Watson, T. (2017). *Sociology, work and organization*. London: Routledge
- Wentzel, K. R. (2016). Teacher-Student Relationships. In R. Wentzel & D. Miele (Eds.), *Handbook of Motivation at School (2nd ed., pp. 211–230)*. New York: Routledge
- Wentzel, K. R. (2017). Peer relationships, motivation, and academic performance at school. In A. J. Elliot, C. S. Dweck, & D. S. Yeager (Eds.), *Handbook of competence and motivation: Theory and application* (pp. 586–603). The Guilford Press.

Wigfield, A., Eccles, J. S., Fredricks, J. A., Simpkins, S., Roeser, R. W., & Schiefele, U. (2015). Development of achievement motivation and engagement. *Handbook of child psychology and developmental science*, 1-44.

Wyatt, L. G. (2011). Nontraditional student engagement: Increasing adult student success and retention. *The Journal of Continuing Higher Education*, 59(1), 10–20.

Zalaquett, C. P. (2006). Study of successful Latina/o students. *Journal of Hispanic Higher Education*, 5(1), 35-47

Bijlage 1: SPSS Syntax

sleutelvariabelen.

- * zorg = mantelzorggroep ja/nee.
- * studiepunten = studiepunten
- * studiervaring = tijd besteden aan studie-ervaringen.
- * org_tevredenheid = tevredenheid over de organisatie.
- * act_tevredenheid = tevredenheid over de actoren.
- * opleiding ouders = educatieouders.
- * leeftijd = leeftijd.
- * kansafst = kans die de studenten zichzelf geven om diploma te behalen.
- * geslacht = man/vrouw.

select if vt_dt = 1 and jaarbama=1.

*Zorg, geslacht, zelfvertrouwen.
FREQUENCIES zorg geslacht kansafst jaar1opl.

*Leeftijd.
Compute leeftijd = 2018 - gebjaar.
FREQUENCIES leeftijd.

*compute studentsucces.
*studiepunten.
COMPUTE studiepunten = (puntmax - punt_tot).
FREQUENCIES studiepunten.

*studie-ervaringen.
FREQUENCIES tijdbest01m tijdbest01u.
Recode tijdbest01m (-99 = 0) (else = copy) into tijdbest01m.

COMPUTE tijdbest01m_edit = (tijdbest01m / 60).
COMPUTE bestuursorgaan = (tijdbest01m_edit + tijdbest01u).

FREQUENCIES bestuursorgaan.

*bestuurswerk studentenorganisatie.
FREQUENCIES tijdbest02m tijdbest02u.
Recode tijdbest02m (-99 = 0) (else = copy) into tijdbest02m.

COMPUTE tijdbest02m_edit = (tijdbest02m / 60).
COMPUTE studentenorganisatie = (tijdbest02m_edit + tijdbest02u).

FREQUENCIES studentenorganisatie.

*overig bestuurs- en vrijwilligerswerk.
FREQUENCIES tijdbest03m tijdbest03u.
Recode tijdbest03m (-99 = 0) (else = copy) into tijdbest03m.

COMPUTE tijdbest03m_edit = (tijdbest03m / 60).

COMPUTE vrijwilligerswerk = (tijdbest03m_edit + tijdbest03u).

FREQUENCIES vrijwilligerswerk.

*contacturen instelling.

FREQUENCIES tijdcontactm tijdcontactu.

Recode tijdcontactm (-99 = 0) (else = copy) into tijdcontactm.

COMPUTE tijdcontactm_edit = (tijdcontactm / 60).

COMPUTE contacturen = (tijdcontactm_edit + tijdcontactu).

FREQUENCIES contacturen.

*tijd werk.

FREQUENCIES tijdwerkm tijdwerku.

Recode tijdwerkm (-99 = 0) (else = copy) into tijdwerkm.

COMPUTE werk = ((tijdwerkm / 60) + tijdwerku).

FREQUENCIES werk.

*zelfstudie.

FREQUENCIES tijdzelfstm tijdzelfstu.

Recode tijdzelfstm (-99 = 0) (else = copy) into tijdzelfstm.

COMPUTE zelfstudie = ((tijdzelfstm / 60) + tijdzelfstu).

FREQUENCIES zelfstudie.

*samenvoegen van alle studie-ervaringen..

compute studieervaring = (zelfstudie + werk + contacturen + bestuursorgaan + vrijwilligerswerk + studentenorganisatie).

*gemiddelde per studie-ervaring.

sort cases zorg.

split file zorg.

descriptives zelfstudie contacturen bestuursorgaan vrijwilligerswerk studentenorganisatie werk.

split file off.

*integratie.

*Tevredenheid over organisatie.

FREQUENCIES oordeel_06 oordeel_13 oordeel_14.

RELIABILITY

/VARIABLES=oordeel_06 oordeel_13 oordeel_14

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA

/STATISTICS=CORR

/SUMMARY=TOTAL.

FACTOR

```
/VARIABLES=oordeel_06 oordeel_13 oordeel_14  
/MISSING LISTWISE  
/ANALYSIS oordeel_06 oordeel_13 oordeel_14  
/PRINT EXTRACTION  
/CRITERIA MINEIGEN (1) ITERATE (25)  
/EXTRACTION PC  
/ROTATION NOROTATE  
/METHOD=CORRELATION.
```

Compute org_tevredenheid = Mean.3(oordeel_06, oordeel_13, oordeel_14).

*Tevredenheid over actoren.

Frequencies oordeel_05 oordeel_11 oordeel_18 oordeel_19 oordeel_20 oordeel_21.

RELIABILITY

```
/VARIABLES= oordeel_05 oordeel_11 oordeel_18 oordeel_19 oordeel_20 oordeel_21  
/SCALE('ALL VARIABLES') ALL  
/MODEL=ALPHA  
/STATISTICS=CORR  
/SUMMARY=TOTAL.
```

FACTOR

```
/VARIABLES= oordeel_05 oordeel_11 oordeel_18 oordeel_19 oordeel_20 oordeel_21  
/MISSING LISTWISE  
/ANALYSIS oordeel_05 oordeel_11 oordeel_18 oordeel_19 oordeel_20 oordeel_21  
/PRINT EXTRACTION  
/CRITERIA MINEIGEN (1) ITERATE (25)  
/EXTRACTION PC  
/ROTATION NOROTATE  
/METHOD=CORRELATION.
```

Compute act_tevredenheid = Mean.6(oordeel_05, oordeel_11, oordeel_18, oordeel_19, oordeel_20, oordeel_21).

CORRELATIONS act_tevredenheid org_tevredenheid.

*controlevariabelen.

*educatie ouders.

frequencies oplmoe oplvad.

If (oplmoe = 14) oplmoe = 0.

If (oplmoe = 15) oplmoe = 0.

If (oplvad = 14) oplvad = 0.

if (oplvad = 15) oplvad = 0.

compute educatieouders = 0.

If (oplmoe >= oplvad) educatieouders = oplmoe.

If (oplvad > oplmoe) educatieouders = oplvad.

If (educatieouders = 2) educatieouders = 1.
If (educatieouders = 5) educatieouders = 2.
If (educatieouders = 6) educatieouders = 3.
If (educatieouders = 7) educatieouders = 4.
If (educatieouders = 8) educatieouders = 5.
If (educatieouders = 9) educatieouders = 6.
If (educatieouders = 10) educatieouders = 7.
If (educatieouders = 11) educatieouders = 8.
If (educatieouders = 12) educatieouders = 9.
If (educatieouders = 13) educatieouders = 10.

VALUE LABELS educatieouders 1 "lager onderwijs/basisonderwijs" 2 "vmbo/mavo met diploma" 3 "voortgezet onderwijs zonder diploma" 4 "mbo" 5 "havo/mms met diploma" 6 "Hbs/gymnasium/atheneum met diploma" 7 "Hbo/wo zonder diploma" 8 "Hbo met diploma" 9 "Wo doctoraal diploma" 10 "Gepromoveerd".

missing values educatieouders (0).
frequencies educatieouders.

*Z-score.

*Tevredenheidsvariabelen zijn goed.

DESCRIPTIVES org_tevredenheid (Z_org_tevredenheid) act_tevredenheid
(Z_act_tevredenheid) studieervaring (Z_studieervaring) studiepunten (Z_studiepunten)
/save
/missing listwise.

Descriptives Z_org_tevredenheid Z_act_tevredenheid Z_studieervaring Z_studiepunten.

*alleen de studie-ervaring uren meenemen tot 110, want dan is de Z-score 3.

frequencies z_studieervaring.
missing values studieervaring (110 thru hi).

frequencies studieervaring.

*studiepunten alleen meenemen tot 64 ivm z-score.

frequencies z_studiepunten.
MISSING VALUES studiepunten (64 thru hi).

frequencies studiepunten.

*missings weergeven op iedere variabele.

Frequencies studieervaring studiepunten org_tevredenheid act_tevredenheid.

*geen missing op elke variabelen en alleen voltijders.

SELECT IF not missing (act_tevredenheid) and not missing (org_tevredenheid) and not
missing (zorg) and not missing (studieervaring) and not missing (studiepunten) and not
missing (educatieouders) and vt_dt = 1 and jaarbama = 1 and not missing (leeftijd).

*descriptives.

SORT CASES zorg.

SPLIT FILE zorg.

DESCRIPTIVES studieervaring studiepunten org_tevredenheid act_tevredenheid
educatieouders kansafst jaar1opl leeftijd.

split file off.

*correlation spearman and pearson.

CORRELATIONS

/VARIABLES= zorg studieervaring studiepunten org_tevredenheid act_tevredenheid
geslacht educatieouders kansafst jaar1opl leeftijd

/PRINT=TWOTAIL NOSIG

/MISSING=PAIRWISE.

NONPAR CORR

/VARIABLES= zorg studieervaring studiepunten org_tevredenheid act_tevredenheid
geslacht educatieouders kansafst jaar1opl leeftijd

/PRINT=SPEARMAN TWOTAIL NOSIG

/MISSING=PAIRWISE.

*normaal verdeling dependent en covariaat.

Frequencies act_tevredenheid

/barchart.

Frequencies org_tevredenheid

/barchart.

Frequencies studiepunten

/barchart.

Frequencies studieervaring

/barchart.

Frequencies kansafst

/barchart

/missing include.

Frequencies educatieouders

/barchart

/missing include.

EXAMINE VARIABLES=studiepunten studieervaring org_tevredenheid act_tevredenheid
educatieouders kansafst jaar1opl BY zorg

/PLOT BOXPLOT NPLOT

/COMPARE VARIABLES

/STATISTICS DESCRIPTIVES

/CINTERVAL 95

/MISSING LISTWISE

/NOTOTAL.


```
EXAMINE VARIABLES=zelfstudie studieervaring org_tevredenheid act_tevredenheid BY
zorg
/PLOT BOXPLOT
/COMPARE VARIABLES
/STATISTICS DESCRIPTIVES
/CINTERVAL 95
/MISSING LISTWISE
/NOTOTAL.
```

*multicollinearity.

```
CORRELATIONS studiepunten studieervaring org_tevredenheid act_tevredenheid .
```

```
REGRESSION
```

```
/DESCRIPTIVES MEAN STDDEV CORR SIG N
/MISSING LISTWISE
/STATISTICS R ANOVA
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT zorg
/METHOD=ENTER studieervaring studiepunten org_tevredenheid act_tevredenheid
/SAVE MAHAL COOK.
```

```
frequencies mah_1.
```

```
missing values mah_1 (30 thru hi).
```

*geen missing op elke variabelen en alleen voltijders. (ook mah_1).

```
SELECT IF not missing (act_tevredenheid) and not missing (org_tevredenheid) and not
missing (zorg) and not missing (studieervaring) and not missing (studiepunten) and not
missing (educatieouders) and not missing (mah_1) and vt_dt = 1 and jaarbama=1 and not
missing (leeftijd).
```

*lineariteit.

*org_tevredenheid bij studie-ervaring.

```
GGRAPH
```

```
/GRAPHDATASET NAME="graphdataset" VARIABLES=org_tevredenheid studieervaring
MISSING=LISTWISE
REPORTMISSING=NO
/GRAPHSPEC SOURCE=INLINE
/FITLINE TOTAL=NO.
```

```
BEGIN GPL
```

```
SOURCE: s=userSource(id("graphdataset"))
DATA: org_tevredenheid=col(source(s), name("org_tevredenheid"))
DATA: studieervaring=col(source(s), name("studieervaring"))
GUIDE: axis(dim(1), label("org_tevredenheid"))
GUIDE: axis(dim(2), label("studie-ervaring"))
GUIDE: text.title(label("Simple Scatter of studieervaring by org_tevredenheid"))
ELEMENT: point(position(org_tevredenheid*studieervaring))
END GPL.
```

*org_tevredenheid bij studie-ervaring per groep.


```
GGRAPH
  /GRAPHDATASET NAME="graphdataset" VARIABLES=org_tevredenheid studieervaring
  zorg[LEVEL=NOMINAL]
  MISSING=LISTWISE REPORTMISSING=NO
  /GRAPHSPEC SOURCE=INLINE
  /FITLINE TOTAL=NO SUBGROUP=YES.
BEGIN GPL
SOURCE: s=userSource(id("graphdataset"))
DATA: org_tevredenheid=col(source(s), name("org_tevredenheid"))
DATA: studieervaring=col(source(s), name("studieervaring"))
DATA: zorg=col(source(s), name("zorg"), unit.category())
GUIDE: axis(dim(1), label("org_tevredenheid"))
GUIDE: axis(dim(2), label("studie-ervaring"))
GUIDE: legend(aesthetic(aesthetic.color.interior), label("Zorgtaken"))
GUIDE: text.title(label("Grouped Scatter of studieervaring by org_tevredenheid by
Zorgtaken"))
SCALE: cat(aesthetic(aesthetic.color.interior), include("1", "2"))
ELEMENT: point(position(org_tevredenheid*studieervaring), color.interior(zorg))
END GPL.
```

*act_tevredenheid bij studie-ervaring.

```
GGRAPH
  /GRAPHDATASET NAME="graphdataset" VARIABLES=act_tevredenheid studieervaring
MISSING=LISTWISE
  REPORTMISSING=NO
  /GRAPHSPEC SOURCE=INLINE
  /FITLINE TOTAL=NO.
BEGIN GPL
SOURCE: s=userSource(id("graphdataset"))
DATA: act_tevredenheid=col(source(s), name("act_tevredenheid"))
DATA: studieervaring=col(source(s), name("studieervaring"))
GUIDE: axis(dim(1), label("act_tevredenheid"))
GUIDE: axis(dim(2), label("studieervaring"))
GUIDE: text.title(label("Simple Scatter of studieervaring by act_tevredenheid"))
ELEMENT: point(position(act_tevredenheid*studieervaring))
END GPL.
```

```
GGRAPH
  /GRAPHDATASET NAME="graphdataset" VARIABLES=act_tevredenheid studieervaring
  zorg[LEVEL=NOMINAL]
  MISSING=LISTWISE REPORTMISSING=NO
  /GRAPHSPEC SOURCE=INLINE
  /FITLINE TOTAL=NO SUBGROUP=YES.
BEGIN GPL
SOURCE: s=userSource(id("graphdataset"))
DATA: act_tevredenheid=col(source(s), name("act_tevredenheid"))
DATA: studieervaring=col(source(s), name("studieervaring"))
DATA: zorg=col(source(s), name("zorg"), unit.category())
GUIDE: axis(dim(1), label("act_tevredenheid"))
GUIDE: axis(dim(2), label("studieervaring"))
```



```
GUIDE: legend(aesthetic(aesthetic.color.interior), label("Zorgtaken"))
GUIDE: text.title(label("Grouped Scatter of studieervaring by act_tevredenheid by
Zorgtaken"))
SCALE: cat(aesthetic(aesthetic.color.interior), include("1", "2"))
ELEMENT: point(position(act_tevredenheid*studieervaring), color.interior(zorg))
END GPL.
```

*act_tevredenheid bij studiepunten gecategoriseerd bij zorg.

GGRAPH

```
/GRAPHDATASET NAME="graphdataset" VARIABLES=act_tevredenheid studiepunten
zorg[LEVEL=NOMINAL]
MISSING=LISTWISE REPORTMISSING=NO
/GRAPHSPEC SOURCE=INLINE
/FITLINE TOTAL=NO SUBGROUP=YES.
BEGIN GPL
SOURCE: s=userSource(id("graphdataset"))
DATA: act_tevredenheid=col(source(s), name("act_tevredenheid"))
DATA: studiepunten=col(source(s), name("studiepunten"))
DATA: zorg=col(source(s), name("zorg"), unit.category())
GUIDE: axis(dim(1), label("act_tevredenheid"))
GUIDE: axis(dim(2), label("studiepunten"))
GUIDE: legend(aesthetic(aesthetic.color.interior), label("Zorgtaken"))
GUIDE: text.title(label("Grouped Scatter of studiepunten by act_tevredenheid by
Zorgtaken"))
SCALE: cat(aesthetic(aesthetic.color.interior), include("1", "2"))
ELEMENT: point(position(act_tevredenheid*studiepunten), color.interior(zorg))
END GPL.
```

*org_tevredenheid bij studiepunten gecategoriseerd bij zorg.

GGRAPH

```
/GRAPHDATASET NAME="graphdataset" VARIABLES=org_tevredenheid studiepunten
zorg[LEVEL=NOMINAL]
MISSING=LISTWISE REPORTMISSING=NO
/GRAPHSPEC SOURCE=INLINE
/FITLINE TOTAL=NO SUBGROUP=YES.
BEGIN GPL
SOURCE: s=userSource(id("graphdataset"))
DATA: org_tevredenheid=col(source(s), name("org_tevredenheid"))
DATA: studiepunten=col(source(s), name("studiepunten"))
DATA: zorg=col(source(s), name("zorg"), unit.category())
GUIDE: axis(dim(1), label("org_tevredenheid"))
GUIDE: axis(dim(2), label("studiepunten"))
GUIDE: legend(aesthetic(aesthetic.color.interior), label("Zorgtaken"))
GUIDE: text.title(label("Grouped Scatter of studiepunten by org_tevredenheid by
Zorgtaken"))
SCALE: cat(aesthetic(aesthetic.color.interior), include("1", "2"))
ELEMENT: point(position(org_tevredenheid*studiepunten), color.interior(zorg))
END GPL.
```

*controlevariabelen onafhankelijke t-testen.

recode zorg (2=0) (else=copy) into mantelzorgers.

frequencies mantelzorgers.

```
T-TEST GROUPS=mantelzorgers(0 1)
/MISSING=ANALYSIS
/VARIABLES=kansafst
/CRITERIA=CI(.95).
```

```
T-TEST GROUPS=mantelzorgers(0 1)
/MISSING=ANALYSIS
/VARIABLES=educatieouders
/CRITERIA=CI(.95).
```

```
T-TEST GROUPS=mantelzorgers(0 1)
/MISSING=ANALYSIS
/VARIABLES=jaar1opl
/CRITERIA=CI(.95).
```

```
T-TEST GROUPS=mantelzorgers(0 1)
/MISSING=ANALYSIS
/VARIABLES=leeftijd
/CRITERIA=CI(.95).
```

```
T-TEST GROUPS=mantelzorgers(0 1)
/MISSING=ANALYSIS
/VARIABLES=act_tevredenheid
/CRITERIA=CI(.95).
```

*Data-analyse.

*Hypothese 1.

*Model 1.

GLM studieervaring studiepunten BY zorg

```
/METHOD=SSTYPE(3)
/INTERCEPT=INCLUDE
/EMMEANS=TABLES(zorg)
/PRINT=ETASQ HOMOGENEITY
/CRITERIA=ALPHA(.05)
/DESIGN= zorg.
```

*Hypothese 1 met controlevariabelen.

*model 2.

GLM studieervaring studiepunten BY zorg geslacht WITH educatieouders kansafst jaar1opl
leeftijd

```
/METHOD=SSTYPE(3)
/INTERCEPT=INCLUDE
/EMMEANS=TABLES(zorg) WITH(educatieouders=MEAN kansafst=MEAN
jaar1opl=MEAN leeftijd=MEAN)
/PRINT=ETASQ HOMOGENEITY
```



```
/CRITERIA=ALPHA(.05)  
/DESIGN=zorg geslacht educatieouders kansafst jaar1opl leeftijd.
```

*Hypothese 2a

*Model 3 tevredenheid organisatie zorg.

GLM studieervaring studiepunten BY zorg WITH org_tevredenheid

```
/METHOD=SSTYPE(3)
```

```
/INTERCEPT=INCLUDE
```

```
/PRINT=DESCRIPTIVE ETASQ HOMOGENEITY
```

```
/CRITERIA=ALPHA(.05)
```

```
/DESIGN=zorg org_tevredenheid org_tevredenheid*zorg.
```

*Hypothese 2a met controlevariabelen.

*Model 4 Met controlevariabelen.

GLM studieervaring studiepunten BY zorg geslacht WITH educatieouders org_tevredenheid
jaar1opl leeftijd kansafst

```
/METHOD=SSTYPE(3)
```

```
/INTERCEPT=INCLUDE
```

```
/EMMEANS=TABLES(zorg) WITH(educatieouders=MEAN org_tevredenheid=MEAN  
jaar1opl=MEAN leeftijd=MEAN kansafst=MEAN)
```

```
/PRINT=ETASQ HOMOGENEITY
```

```
/CRITERIA=ALPHA(.05)
```

```
/DESIGN=zorg org_tevredenheid zorg*org_tevredenheid geslacht educatieouders jaar1opl  
kansafst leeftijd.
```

*Hypothese2b.

*Model 5 tevredenheid actoren en zorg.

GLM studieervaring studiepunten BY zorg WITH act_tevredenheid

```
/METHOD=SSTYPE(3)
```

```
/INTERCEPT=INCLUDE
```

```
/PRINT=DESCRIPTIVE ETASQ HOMOGENEITY
```

```
/CRITERIA=ALPHA(.05)
```

```
/DESIGN=zorg act_tevredenheid act_tevredenheid*zorg.
```

*Model 6 met controlevariabelen.

GLM studieervaring studiepunten BY zorg geslacht WITH act_tevredenheid educatieouders
jaar1opl kansafst leeftijd

```
/METHOD=SSTYPE(3)
```

```
/INTERCEPT=INCLUDE
```

```
/EMMEANS=TABLES(zorg) WITH(educatieouders=MEAN act_tevredenheid=MEAN  
jaar1opl=MEAN leeftijd=MEAN kansafst=MEAN)
```

```
/PRINT=ETASQ HOMOGENEITY
```

```
/CRITERIA=ALPHA(.05)
```

```
/DESIGN=zorg act_tevredenheid zorg*act_tevredenheid geslacht educatieouders jaar1opl  
kansafst leeftijd .
```